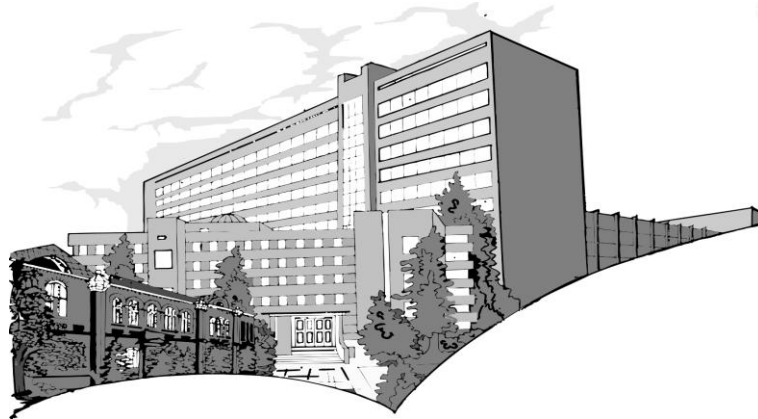

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ФІЛОЛОГІЇ ТА ЖУРНАЛІСТИКИ
КАФЕДРА МОВОЗНАВСТВА**

МАТЕРІАЛИ

регіональної студентської науково-практичної конференції

**«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
СУЧАСНОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ»**

30 листопада 2016 року

м. Херсон

Рекомендовано до друку на засіданні кафедри мовознавства (протокол № 6 від 23 січня 2017 р.)

Рекомендовано до друку на засіданні вченої ради факультету філології та журналістики (протокол № 6 від 31 січня 2017 р.)

Рекомендовано до друку на засіданні вченої ради Херсонського державного університету (протокол № 10 від 27 лютого 2017 р.)

Рецензенти:

Гайдаєнко І.В.

– кандидат філологічних наук,
професор кафедри мовознавства
Херсонського державного
університету;

Радецька С.В.

– кандидат педагогічних наук,
доцент, завідувач кафедри теорії і
практики галузевого перекладу
Херсонського національного
технічного університету.

Матеріали регіональної студентської науково-практичної конференції «Актуальні проблеми сучасної англійської мови» (м. Херсон, 30 листопада 2016 р.) [Електронний ресурс] / за заг. ред. І.В. Гайдаєнко. – Херсон, 2017. – 112 с.

Збірник матеріалів є підсумком обговорення на регіональній студентській науково-практичній конференції «Актуальні проблеми сучасної англійської мови» низки проблем: культурно-історичний розвиток та процес становлення англійської мови як інтернаціональної, місце та функції англійської мови в сучасному медіапросторі, сучасні підходи до її викладання в навчальних закладах України, компаративні дослідження англійської та української мов, проблеми перекладу.

Матеріали стануть у нагоді науковцям, викладачам, аспірантам, студентам вищих навчальних закладів та вчителям.

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1

СЛОВО ЯК КУЛЬТУРНИЙ ФЕНОМЕН У КОНТЕКСТІ
СУЧАСНИХ НАУКОВИХ ПАРАДИГМ**Березняк Римма**

Жаргон як специфічний феномен у молодіжному дискурсі (на матеріалі англійської та української мов).....6

Білецька Олександра

Проблема вигуків як граматичної категорії в сучасній англійській мові.....12

Загорулько Вікторія

Метафора як засіб вираження іронічної модальності у творі Дж. Голсуорсі «Сага про Форсайтів».....15

Сільваші Марина

Прості та ускладнені і квазі- речення в сучасній англійській літературі.....19

Трель Олена

Засоби вираження категорії ствердження/заперечення в сучасній англійській мові.....24

РОЗДІЛ 2

МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ ТА
КОМПАРАТИВНІ ДОСЛІДЖЕННЯ МОВ**Богдан Яна**

Європейська англійська мова та її лінгвосоціальна значимість.....30

Ветух Сергій

Шляхи адаптації англійських запозичень у фаховому спілкуванні програмістів.....34

Карташова Інна

Міф і казка як символічна система в англійській та українській мовах.....38

Криворучко Наталія

Фейлетоністика американського публіциста Дейва Баррі: лінгвокультурологічний аспект.....42

Молчанова Анастасія

Біоніми в топонімічній системі української мови.....48

Олейнікова Катерина

Американський варіант англійської мови як джерело неологізмів у англійській та українській мовах.....52

Семенченко Юлія

Вербалізація концепту «жінка» в романі П. Загребельного «Роксолана» (мікроконцепт «внутрішні характеристики»).....56

Сидоренко Карина

Аспекти дослідження категорії простору в українському мовознавстві.....60

Щербан Ольга

Фейкові новини в україно- та англійськомовному медіапросторі.....65

РОЗДІЛ 3**ТЕКСТ, ДИСКУРС, ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДУ ТА
ВИКЛАДАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ****Кузнєцова Тетяна**

Виразальні засоби відтворення емоцій в художніх англійськомовних текстах.....72

Мілета Лоліта

Особливості мовної особистості королеви Єлизавети II (на матеріалі різдвяних промов).....76

Моцьо Ольга

Жанрово-тематичне розмаїття публіцистики американського фейлетоніста Дейва Баррі.....80

Стасів Олександр

Функціонування фразем-паронімів в українській та англійській мовах (на матеріалі дослідження біблеїзмів).....85

Степанко Микола

Дистанційне навчання іноземної мови на базі комп'ютерних комунікацій.....89

Тихонова Катерина

Лінгвостилістичні особливості пейзажу у творі С. Ахерн «Там, де ти».....96

Чичикало Марія

Особливості вживання англіцизмів під час дослідження історії Великої Британії.....100

Яцкіна Анастасія

Лінгвокультурологічні особливості англомовних фейкових новин в інтернет-ЗМІ.....104

Відомості про авторів та наукових керівників.....110

РОЗДІЛ 1
СЛОВО ЯК КУЛЬТУРНИЙ ФЕНОМЕН У КОНТЕКСТІ
СУЧАСНИХ НАУКОВИХ ПАРАДИГМ

УДК 81`27:811.11+811.161.2

Римма Березняк

ЖАРГОН ЯК СПЕЦИФІЧНИЙ ФЕНОМЕН У МОЛОДІЖНОМУ
ДИСКУРСІ (НА МАТЕРІАЛІ АНГЛІЙСЬКОЇ ТА УКРАЇНСЬКОЇ МОВ)

Стаття присвячена основним тенденціям формування жаргону в молодіжному дискурсі. Особлива увага приділяється специфіці молодіжного дискурсу в англійській та українській мовах. Простежуються теоретичні засади вивчення особливостей молодіжного жаргону як мовного явища.

Ключові слова: жаргон, дискурс, конверсія, словоскладання, неологізм.

The article deals with the main tendencies of formation of jargon in youth discourse. The attention is drawn to specificity of youth discourse in English and Ukrainian languages. The theoretical bases of studying the specific features of youth discourse as the linguistic phenomenon are examined.

Key words: jargon, discourse, conversion, compounding, neologism.

Дослідження молодіжного жаргону тісно пов'язане із сучасною субкультурою, яка в основному визначається специфікою навчального закладу, дозвіллям, поведінкою, своєрідністю моди та смаків, популярними напрямками в музиці та інше. Виникнення особливих молодіжних субкультур пов'язується з провідною роллю засобів масової комунікації та відповідним рівнем життя завдяки чому створюються нові ринки специфічної продукції, що спрямовані перш за все на сучасну молодь.

Мова молоді викликає зростаючий інтерес, оскільки відображає в яскравому вигляді ті нові тенденції, які відбуваються в лексиці і в цілому в

мовній поведінці. У промові молодих людей проходять апробацію багато нових лексичних одиниць, термінологія і запозичення з інших мов. Молодіжна мова, таким чином, стає популярною, крім того, друковані засоби масової інформації, молодіжні серіали, радіо передачі в прямому ефірі тиражують мовну поведінку молодих людей, студентські жаргони, роблячи їх привабливими. Молодіжну культуру стали вивчати спеціально, багато сайтів Інтернету присвячені специфіці молодіжних жаргонів.

Студентський жаргон, як правило, поєднує колективи його носіїв внутрішньогруповими зв'язками [3, с. 191]. В українському жаргоні більша частина іноземних запозичень – це запозичення з англійської мови. Багато сленгових лексичних одиниць є багатозначними: *sand* – 1) цукор; 2) сіль; *грузитися* – 1) поводитись неспокійно; 2) сумувати.

Розглянемо мовні особливості як англомовного, так і українського студентських жаргонів, а зокрема різноманітні засоби утворення лексичних одиниць, які задовольняють основним особливостям даної підмови. Значну частину одиниць студентського жаргону представляють ті лексичні одиниці, які фактично є дублетами нейтральних або розмовних одиниць. Ці лексичні одиниці не актуальні для офіційного спілкування, а є зниженими дублетами-синонімами типу: *ace boon coon, boogerhead, roaddog = chap, pal, fellow, товариш, приятель, bud(dy), guy, chum, mate, friend, associate; друг, компаньйон; бандит, битяй, ландорик* та ін.

До категорії дублетів-синонімів відносимо також власне жаргонізми, наприклад такі як:

Анг.: *posse, dogpack, tribe, crew = one's circle of friends; коло друзів.*

Укр.: *брига, орда, френда, шобло.*

Анг.: *buzz crusher = killjoy; зануда; людина, що отрує.*

Укр.: *достоевський, залупистий, кумар. задоволення іншим.*

Анг.: *kill, kari = take fun of; підсміюватися.*

Укр.: *виганятися, дерти лаха, стібатися, тюкати.*

Студентська молодь включила до обігу близько 30% жаргонізмів, які являють собою табунізовану лексику, що відноситься до сексуальної сфери [5, с. 10]. Більшу групу студентського жаргону становить лексика, пов'язана з вживанням алкоголю і вечірками: *chill* – розслабитися; *релаксувати*; *have arms*, *chizzil* – влаштувати вечірку, влаштувати *пати* [4, с. 23].

Особливої уваги заслуговує та частина студентського жаргону, яка являє собою емоційно забарвлену лексику, найчастіше з глузливою, іронічною або пародійною конотацією, що, загалом, характерно для будь-якого професійного жаргону: *beef i problem-* геморой і проблема; *mule with a broom i a very ugly girl* – мавпа і дуже некрасива дівчина; *fruit i looser, stupid person* – валянок і дурень [4, с. 24].

Значну роль в процесі утворення нових лексичних одиниць грають запозичення. Студентський жаргон проникний для лексики, запозиченої з інших професійних груп, групових жаргонів і арго, та, в свою чергу, служить джерелом запозичень для цих соціальних діалектів. Студентські колективи черпають свої інновації в лексиконах груп, що користуються популярністю та служать для них поведінковим орієнтиром. Так, чимало жаргонізмів було почерпнуто з лексикона наркоманів: *hooch, tree, buddak, cripps, doobie, hronik, smokey treat* – марихуана, бадилля, дран, дубас, кукіс, пишна, трава, укрон; *get one's johnny, blaze, burn, pull tubes, play monopoly* – палити марихуану; *димити, дути, пихати, свистіти, читати, шифрувати* [5, с. 11-12].

Молодіжний жаргон тісно пов'язаний з мовною грою, що передбачає спеціальне маніпулювання власне мовними засобами в цілях створення певного ефекту (комічного, концептуального, викривального та ін.). У жаргонній лексиці дуже часто проявляється така словотворча можливість як «творча словогра» [1, с. 30]. Більшою мірою сюди відносяться слова, утворені не по якій-небудь словотворчій моделі (з порушенням семантичної сполучуваності або ж при транспозиції), а спонтанні фонологічні уподібнення (а інколи і помилки-обмовки), зважаючи на свою несподівану оригінальність, що закріпилися в мові (*aaboos* – *abuse*; *aaight* – *all right*;

aazing – like amazing, but not quite; abyssinia – I'll be seeing you; aardvark – onerous tasks, hard work) [4, с. 90].

Англомовному студентському жаргону, на відміну від українського, властиве досить широке застосування таких засобів словотвору як [4, с. 67]:

1) конверсія: *shake-up – тренувальний зал для великого класу від shake-up – трясти, розворушити;*

2) словоскладання: *blue + stocking = bluestocking («синя», вчена жінка)* [2, с. 59].

В студентському жаргоні проявляється тенденція до спрощення, до економії мовних зусиль, що виявляється у вживанні коротких слів і скороченні лексичних одиниць. 12% студентських жаргонізмів становлять слова, що піддаються скороченню [5, с. 11].

Єдина вимога до новоутворених жаргонних одиниць полягає в тому, щоб вони характеризувалися звучною вимовою та експресивною забарвленістю, адже саме це є основною гарантією того, що вони приживуться в студентському середовищі [7, с. 28]. Студентський сленг зайвий раз підтверджує, що структура мови відображає соціальну гетерогенність структури суспільства. У ньому знайшли втілення багато соціальних процесів і соціально-психологічні установки суспільства [1, с. 118].

Найбільш характерними для молодіжного жаргону є наступні типи нових слів [10, с. 25]:

- «наївні» або «примітивні» неологізми, які народжуються, в основному, через незнання існуючих літературних слів і є найчастіше продуктом стихійного словотворення (*eats – їжа взагалі; dead hopper – поганий танцюрист; screamer – спектакль, що має великий успіх; pen-pusher – журналіст, писака; tear-bucket – актриса похилого віку, що виконує сентиментальні ролі; gooser – спектакль, освистаний публікою; six-shooter – револьвер; idear – commonly referred to as an idea of lesser extent; intelligentize – to become smart and intelligent; irony – when*

something is made of iron or has iron characteristics; purrfect – super perfect);

- «експресивні» неологізми, призначення яких полягає в новому позначенні вже відомих явищ і понять (*voice box – гортань; metal mouth – підліток, що носить металевий протез для виправлення зубів; brainiac – інтелігентний студент; iron rimр – шкільний автобус; long hair – інтелектуал, людина творча, навіть якщо її волосся зовсім і недовге*).

Специфіка світобачення молоді виражається як лінгвальними, так і екстралінгвальними засобами. На позамовному рівні засобами вираження картини світу є предметні реалії (одяг, аксесуари, предмети, які вказують на престиж молодої людини, наприклад, сучасний телефон та ін.), музика, дії, засоби невербального спілкування.

Отже, основними засобами утворення нових лексичних одиниць в молодіжному жаргоні є: перенесення найменування, афіксація та різні види запозичень. Засобами словотвору можуть бути всі засоби словотвору літературної мови, а також їх сполучення та всі інші можливі варіанти, що досить часто усне та писемне мовлення, а особливо мовлення молодих людей, студентів є перенасиченим інтерферентами на лексичному рівні. Причинами цього часто стають засоби масової інформації, які, транслюючи рекламу, телевізійні програми, активно використовують запозичення, інтерференти, вважаючи їх більш інформативними за відповідники рідної мови. При цьому україномовні терміни вилучаються із лексичного обігу і, внаслідок, мова втрачає активний словниковий запас, втрачає свою самобутність та традиційність.

Список використаних джерел

1. Бойко Б. Л. Молодёжный жаргон как отражение взаимодействия субкультур // Б. Л. Бойко. Встречи этнических культур в зеркале языка : сопоставительном лингвокультурном аспекте. – М. : Наука, 2002. – 352 с.

2. Брякин В. В. К вопросу об экспансии жаргонизмов / В. В. Брякин // Цивилизация на пороге тысячелетия : Сборник научных статей, 2001. – Вып. 2. – 290 с.
3. Грачёв М. А. Краткая характеристика молодежного жаргона // М. А. Грачёв. Словарь современного молодежного жаргона. – М. : Изд-во Эксмо, 2006. – 378 с.
4. Деев А. А. Молодежный социолект продукт и инструмент / А. А. Деев // Актуальные проблемы методики преобразования иностранных языков : Материалы межвузовского семинара. – Тверь : Наука, 2001. – 287 с.
5. Єфімов Л. П. Стилїстика англійської мови і дискурсивний аналіз : навчально-методичний посібник / Л. П. Єфімов, О. А. Ясінецька. – Вінниця : Нова книга, 2011. – 240 с.
6. Зацний Ю. А. Развитие словарного состава современной английской мови / Ю. А. Зацний. – Запоріжжя : Запорізький держ. ун-т., 1998. – 430 с.
7. Капанадзе А. Жаргоны и «модные» слова // Наша речь. Как мы говорим и пишем. Сборник статей / Под ред. С. И. Ожегова и В. П. Григорьева. – М. : Знание, 1995. – 278 с.
8. Красникова Е. Ю. Современный молодежный жаргон в языке публицистики и основные способы образования молодежной жаргонной лексики // Е. Ю. Красникова. Пушкинские чтения, 2002. – М. : Высш. шк., 2003. – 297с.
9. Мартос С. А. Молодіжний сленг: комунікативний аспект // С. А. Мартос. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Лінгвістика» : Збірник наукових праць. Випуск II. – Херсон : Видавництво ХДУ, 2005. – 476 с.
10. Ставицька Л. Український жаргон. Словник : Містить близько 4070 слів і понад 700 стійких словоспол. / Л. Ставицька. – К. : Критика, 2005. – 496 с.
11. Явір В. Жаргонізований дискурс : духовний занепад чи норма? / В. Явір // Література. Фольклор. Проблеми поетики. Збірник наукових праць. – Вип. 1. – К. : Акцент, 2005. – 384 с.

**ПРОБЛЕМА ВИГУКІВ ЯК ГРАМАТИЧНОЇ КАТЕГОРІЇ В
СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ**

У статті розглядається статус вигуків як лексико-граматичний клас одиниць, що мають своєрідне значення в сучасній англійській мові. Предметом дослідження стали різні класи вигуків з точки зору семантики та синтаксичної організації.

Ключові слова: вигук, частина мови, класи вигуків, семантика, синтаксична організація.

The article observes the problem of status of interjections as lexico-grammatical class of units, which have a peculiar significance in the modern English language. The subject of the study are the different classes of interjections from the point of view of semantics and syntactic organization.

Key words: an interjection, part of speech, classes of interjections, semantic, syntactic organization.

Вигуки як лексико-граматичний клас одиниць, що мають своєрідне значення, відбивають дійсність нерозчленовано, є характерним елементом певної сфери мовлення, котрий тісно пов'язаний з невербальними засобами. Саме тому вигуки займають особливе місце в системі частин мови. Проте статус вигуків як частини мови, їхній склад та функціонування у мовленні ще остаточно не визначені.

«Вигуки безпосередньо беруть початок, хоча й через різні проміжні явища, від первісного синкретичного знаку, в якому зливалися разом голос, міміка й жест», — вважає С.О. Карцевський [5, с. 45].

Вигуки як частина мови не є замкненою групою слів. Вони поповнюються новими одиницями, причому цей процес характерний лише

для похідних вигуків. Група первісних вигуків лишається сталою і незмінною. Поповнення вигуків йде як на словотворчому, так і на семантичному рівнях.

З точки зору семантики вигуки поділяються на кілька основних класів:

1) вигуки, які виражають різні емоції людини. Наприклад: **My God!** He's going to have a heart attack, Jennifer thought [9, с.167], де вигуком *My God!* передається збентеження;

2) вигуки, які виражають волевиявлення людини. Такі вигуки подібні до дієслів, до їх наказової форми. Наприклад: *away!, come!, hear, hear!, ho!, hush!, lo!, look here!, stop!* та ін.

3) вигуки, які виражають оцінність. Це вигуки типу *fantastic, great, phooly, swell.*

З погляду синтаксичної організації вигуки утворюють дві групи:

1. Однослівні вигуки, тобто вигуки, що складаються з одного слова;
2. Дво- та багатослівні вигуки, тобто вигуки, що складаються з двох і більше слів.

Розглянемо ці групи.

I. Однослівні вигуки.

1.1. Первісні, непохідні вигуки. Це вигуки, що виникли давно і обслуговують емоційну сторону життя людини. Вони не пов'язані з певною частиною мови. Наприклад: *ah! chut! phew!*

1.2. Непервісні, похідні вигуки. До них належать вигуки, що беруть початок від повнозначних частин мови, які втратили притаманну їм синтаксичну функцію. Це такі вигуки, як: *excuse!, greetings!, help!, horror! please! surprise! thanks!*

II. Вигуки, до складу яких входить два і більше слова.

2.1. Вигуки, до складу яких входять мовні одиниці, що являють собою сполучення з двох і більше слів. Ці вигуки є непервісними, вторинними, похідними. Їхньою характерною особливістю є те, що вони можуть вживатися і як вільні словосполучення, і як вигуківі висловлення.

Наприклад: Oh, today is a really **good morning** [9, с. 78], де *good morning* є вільним словосполученням і виконує роль члена речення-присудка.

2.2. Вигуки, що є реченнями й фразеологічними зворотами. Вони характеризуються тим, що сприймаються як специфічна форма єдиної лексеми: *Well, I never*; [2, с. 315] *you don't say so* [2, с. 128].

2.3 Вигуки-словосполучення й речення характеризуються чітким порядком розташування компонентів. Саме вони відіграють своєрідну організуючу роль для вигуків-словосполучень і речень. Наприклад: **For Christ's sake**, do stop that, [1, с. 151] де *For Christ's sake* є вигуком, виділяється інтонацією благання і смисловим підкресленням, тобто несе на собі смисловий наголос.

Отже, вигуки – дуже різномірна, гетерогенна за своїми структурними особливостями граматична категорія, яка є «культуроспецифічною». Саме це й дало підставу вченим визнати, що вигуки становлять мовну універсалію, властиву всім чи більшості мов світу, мають певні категорії, що виражаються тими чи іншими засобами в кожній мові. Як зазначає Т.М. Ніколаєва: «Мовні універсалії – це властивості, притаманні всім мовам або більшості з них» [7, с. 535].

Список використаних джерел

1. Алексеева І. О. Курс теоретичної граматики сучасної англійської мови / І. О. Алексеева. – Вінниця : Нова книга, 2007. – С. 150-154.
2. Арнольд І. В. Лексикология современного английского языка / И. В. Арнольд. – М. : Высшая школа, 1959. – 415 с.
3. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики / Ф. С. Бацевич. – К. : Видав. центр «Академія», 2004. – 344 с.
4. Блох М. Я. Практикум по теоритической грамматике английского языка : учеб. пособие / М. Я. Блох, Т. Н. Семенова, С. В. Тимофеева. – М. : Высш. шк., 2004. – С. 17-45.

5. Карцевский С. И. Об асимметричном дуализме лингвистического знака / С. И. Карцевский // сост. Звегинцев В. А. История языкознания XIX–XX вв. в очерках и извлечениях. – М. : Высш. шк., 1965. – С. 45-46.
6. Лотман Ю. М. Семиосфера / Ю. М. Лотман. – С.– Петербург : «Искусство–СПБ», 2000. – 704 с.
7. Николаева Т. М. Универсалии / Т. М. Николаева // Лингвистический энциклопедический словарь / гл. ред. В. Н. Ярцева. – М. : Сов. энциклопедия, 1990. – С. 535-536.
8. Oxford Advanced Learner`s Dictionary of Current English / [ed. by A. S. Hornby]. – Oxford : Oxford University Press, 2010. – 1796 p.
9. Windsor Kathleen The Lovers. – London : Corgi Books, 1967. – 316 p.

УДК 81`42:821.11

Вікторія Загорулько

**МЕТАФОРА ЯК ЗАСІБ ВИРАЖЕННЯ ІРОНІЧНОЇ МОДАЛЬНОСТІ
У ТВОРІ ДЖ. ГОЛСУОРСІ «САГА ПРО ФОРСАЙТІВ»**

У статті розглядається поняття авторської іронічної модальності на матеріалі твору Дж. Голсуорсі «Сага про Форсайтів», а також метафора як один із основних засобів її вираження в тексті.

Ключові слова: метафора, модальність, іронія, іронічна модальність, Дж. Голсуорсі, виразний засіб, персоніфікація.

The article deals with the notion of the author's ironic modality on the material of J. Galsworthy's work «The Forsyte Saga», and metaphor as one of the main linguistic means of its expression in the text.

Key words: metaphor, modality, irony, ironical modality, J. Galsworthy, expressive means, personification.

Актуальність дослідження зумовлена орієнтацією сучасної лінгвістики на вивчення лінгвістичних засобів вираження суб'єктивної/авторської модальності в художньому тексті, зокрема іронічної модальності як різновиду авторського ставлення до зображуваного. Іронічна модальність має широкий та різноплановий спектр реалізації на різних мовленнєвих рівнях. Незначна кількість лінгвістичних досліджень в цій галузі зумовлює необхідність її детальнішого вивчення.

Термін «модальність» має у лінгвістиці як вузьке, так і широке трактування. У вузькому розумінні модальність як функціонально-семантичну категорію, що виражає різноманітні види відносин ставлення до дійсності, досліджували В.Н. Ярцева, Ш. Баллі, О.О. Селіванова, В.В. Виноградов та О.А. Бунь. У широкому розумінні модальність як текстову категорію вивчали І.Р. Гальперін, Н.В. Валгіна, О.І. Москальська, І.В. Смушинська, З.Я. Тураєва та Т.В. Романова.

Отже, у широкому трактуванні суб'єктивна або авторська модальність – це вираження в тексті ставлення автора до того, що повідомляється, його концепції, точки зору, позиції, його ціннісних орієнтацій, сформульовані з метою повідомлення їх читачеві [1, с. 65]. Іронічна ж модальність є текстовою категорією, що виражає оціночно-іронічне ставлення автора до зображуваних подій з певних естетичних і етичних позицій за допомогою різнорівневих експлікаторів модальності, концентруючи приховану смислову множинність висловлювання [3, с. 15].

Дане дослідження присвячене розгляду іронічної модальності в циклі романів Дж. Голсуорсі «Сага про Форсайтів саме як текстової категорії, причому основним засобом експлікації авторського іронічного ставлення до зображуваного виступає метафора.

Метою даного дослідження є вивчення метафори як експлікатора іронічної модальності у творі Дж. Голсуорсі «Сага про Форсайтів».

У ході аналізу художнього тексту було встановлено, що метафора як основний засіб вираження іронічної модальності в циклі романів

Дж. Голсуорсі спрямована на реалізацію об'єктивного зображення роду Форсайтів як представників «середнього класу» англійського суспільства в ХІХ ст.

За визначенням І.Р. Гальперіна, метафора – стилістичний засіб, у якому представлено співвідношення предметно-логічного і концептуального значень одного й того самого слова, що засновані на схожості ознак двох понять [2, с. 140].

Звернемося до ілюстрації функціонування метафори як експлікатора іронічної модальності у тексті роману Дж. Голсуорсі:

«*Soames, the pioneer-leader of the great Forsyte army ...*» [4, p. 70].

У даному уривку Сомс метафорично названий автором «лідером-піонером» (*the pioneer-leader*), оскільки саме в його образі реалізуються всі негативні якості, притаманні Форсайтам. Автор також використовує метафору *Forsyte army*, іронізуючи над їх відданістю та готовністю захищати свої принципи від «чужих», тобто від людей, для яких гроші не є найважливішим показником суспільних відносин.

Крім власне метафори у творі також використовується персоніфікація – особливий підвид метафори, для якого характерне перенесення рис, властивостей та ознак живої істоти (людини або тварини) на неживі предмети або явища [2, с. 153]. Наприклад:

«*To have approved his son's conduct in that crash was, of course, impossible; **reason and training** – that combination of potent factors which stood for his principles – **told** him of this impossibility, but his **heart cried** out. The grim **remorselessness** of that business **had no pity** for hearts*» [4, p. 52].

У даному уривку іменники *розум* та *виховання* (*reason and training*), що є абстрактними поняттями, та іменник *серце* (*heart*) – частина організму, виконують фізичні дії, притаманні людині, тобто персоніфікуються. Автор використовує цей прийом для іронічного зображення протистояння форсайтівського прагматизму та людських почуттів; це зображення є іронічним, оскільки «власницька філософія» перемагає, що посилюється

персоніфікацією *remorselessness had no pity*, використаною в останньому реченні.

Як засіб вираження іронічної модальності автор активно використовує прізвиська, що базуються на метафоричному переносі якостей певної соціальної групи людей на конкретного героя роману. Так, Сомса нерідко називають «власником», оскільки саме цей герой є уособленням форсайтівської моралі. Наприклад:

«... *son of the old man who had given him the nickname “Man of Property,”* <...> *Soames had ever resented having had to sell the house at Robin Hill*» [4, p. 521].

Автор іронізує, оскільки, маючи солідний капітал, Сомсу не вдалося одержати те, чим він хотів насправді «володіти»: в нього не склалося щасливого шлюбу з Айріні, він не зміг покорити її серце, він не отримав такого бажаного сина, не «володів» серцем і другої дружини Аннет, оскільки він був «власником» й ніколи не демонстрував своїх почуттів, адже це суперечило «форсайтівським» принципам.

Ще одне прізвисько *Buccaneer (Пірат)* було присвоєне архітектору Філіпу Босіні, який кинув виклик «власницькому» суспільству:

«*And this mot, the “Buccaneer”, was bandied from mouth to mouth, till it became the favourite mode of alluding to Bosinney*» [4, p. 14].

Отже, проведене дослідження засвідчило, що метафора як основний засіб реалізації іронічної модальності у творі Дж. Голсуорсі «Сага про Форсайтів» надає читачеві можливість сприймати події та героїв крізь призму авторської оцінки та співвідносити суб'єктивне авторське розуміння зображуваного з реальною дійсністю. Подальші наукові розвідки у руслі даної теми можуть бути спрямовані на дослідження інших експлікаторів іронічної модальності у творі Дж. Голсуорсі «Сага про Форсайтів».

Список використаних джерел

1. Валгина Н. С. Теория текста : учеб. пособие / Н. С. Валгина. – М. : Логос, 2003. – 173 с.
2. Гальперин И. Р. Стилистика английского языка / И. Р. Гальперин. – М. : Высш. шк., 1977. – 332 с.
3. Орлова Г. В. Средства формирования иронической модальности в современном публицистическом дискурсе (жанр обозрения) : автореф. дис. на соискание ученой степени канд. филол. наук : спец. 10.02.01 – русский язык / Г. В. Орлова. – Санкт-Петербург, 2005. – 28 с.
4. Galsworthy J. The Forsyte Saga / J. Galsworthy. – Moscow : Progress Publishers, 1964. – 922 p.

УДК 81`38:821.111

Марина Сільваші

ПРОСТІ, УСКЛАДНЕНІ ТА КВАЗІ- РЕЧЕННЯ В СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ ЛІТЕРАТУРІ

Стаття присвячена розгляду питання синтаксису сучасної англійської літератури, безпосередньо простих, ускладнених та квазі-речень сучасної англійської літератури на прикладі романів Дена Брауна «Код да Вінчі» та «Янголи і Демони». Основна увага приділяється ролі та функціям зазначених речень у сучасній англійській літературі. Змісту речень та їх класифікації також відведено важливе місце, проблема комунікативних типів речення спирається на найсучасніші дослідження цього напрямку.

Ключові слова: *квазі-речення, метакомунікативність, ускладнене речення, синтаксис, просте речення*

The article deals with the question of syntax of Modern English literature, just simple, complicated sentences and quasi sentences of Modern English literature at the example of Dan Brown's novel "The Da Vinci Code" and "Angels

and Demons”. The focus is on the role and functions of these sentences in Modern English literature. Content sentences and their classification also given important place, the problem of communicative types of sentences is based on the latest research in this direction.

Key words: *quasi-sentence, metacommunications, complicated sentences, syntax, simple sentences.*

Посилення інтересу науковців до проблем лінгвістики тексту зумовлює необхідність розгляду питань, пов'язаних із функціями і текстотворчими можливостями тих чи інших типів речень у художніх текстах. Варто зазначити, що проблема художнього мовлення є однією з актуальних проблем філологічної науки як мовознавства, так і літературознавства. Оскільки будівельним матеріалом літератури є мова, природно будувати вивчення образних засобів літератури на власне лінгвістичному ґрунті.

Синтаксична організація художнього прозового тексту відіграє велику роль при створенні самого твору та його сприйняття читачами. Синтаксичні засоби відіграють важливу роль у створенні зв'язного, семантично наповненого, емоційно-зabarвленого художнього тексту. Дослідження словосполучень і речень входить до важливих проблем сучасного мовознавства. Складність цієї проблеми полягає в тому, що синтаксичний рівень виступає завершальною ланкою мовної структури, він формується внаслідок діалектичної взаємодії, тісного переплетення лексичної і морфологічної семантики з семантикою синтаксичного зв'язку в межах словосполучення і речення.

Дослідження простих, ускладнених та квазі-речень в сучасній англійській літературі є **актуальним** тому, що питання ускладненості структури простого речення, а також питання квазі-реченєвих утворень у традиційному мовознавстві до сьогодні залишається не розв'язаним, хоча

спостерігаємо постійну зацікавленість цим питанням, особливо в теоретичних граматиках англійської мови.

Деякі сучасні лінгвісти вивчають речення з-погляду різних аспектів: структурного, семантичного та комунікативного, що характерно для граматик «традиційного» напрямку (М.Я. Блох, І.К. Харітонов), або зосереджуються лише на структурному аспекті (Р. Клоуз, Д. Крістал).

Внутрішньою проблемою комунікативної класифікації речень насамперед є проблема кількості основних комунікативних типів речення (від 2 до 4 типів), а також критерію визначення цих типів – вони можуть визначатися за їх формальними або комунікативними ознаками. Проблемою є й нерівномірний розподіл гілок комунікативної класифікації: у переважній більшості праць поділу піддаються фактично лише питальні речення. Рівномірну класифікацію всіх комунікативних типів речення зустрічаємо лише в граматиці А.К. Корсакова.

Серед простих речень, розповідні і питальні речення можна було б об'єднати в деяку підгрупу, так як вони мають між собою щось спільне, що їх можна розглядати як синтаксичні конструкції, що відображають два боки мовної комунікації, які пов'язані з подачею та отриманням інформації. Питальне речення – запит відсутньої у автора речення інформації. Спонукальне речення – повідомлення інформації.

Квазі-речення мають статус речення лише в силу того, що в потоці мовлення вони здатні заміщати позицію речення, яке інтонаційно характеризуються тими ж властивостями, що і прості речення.

Умовність їх природи проявляється в тому, що вони здатні включатися до складу простих речень в якості елементів, синтагматично незалежних від решти складу речення.

Метакомунікація являє собою сприйняття інформації не на змістовному рівні, а на рівні особистого сприйняття співрозмовника. Вона відіграє важливу роль при використанні квазі-речень у текстах художньої літератури.

Умовність квазі-речення проявляється і в незвичайній (і навіть неможливій) для речення свободі сполучуваності різних типів квазі-реченневих утворень в межах одного висловлювання. Порівняти можна нормальність *Oh, Cliff! Hullo, Cliff! Oh, hullo, Cliff!* Або: *Goodbye, Stephen, goodbye!* (J. Joyce) та неграматичність *Did he come Peter came* або *Come if John came* (заклучна частина – оптатив) [1, с. 154].

Прості та ускладненні речення, особливо у внутрішній мові головного героя у романах – сприяють створенню напруження, підсилюють психологічний стан героя.

Так, наприклад, головний герой роману Дена Брауна «Код да Вінчі» куратор Лувру Жак Сон'єр після поранення в живіт, знаючи, що жити йому залишитись не більше 15 хвилин, найбільше переймається не тим, що він помре, а тим, як зберегти і передати таємницю: *The truth... If I die, the truth will be lost forever* [3, с. 9].

Його свідомість напружено працює: *I must pass on the secret... An unbroken chain of knowledge... I must find some way....* [3, с. 11].

В наступному прикладі, наведені речення є простими, за метою висловлювання – питальні. Інший герой роману Роберт Ленгдон прокинувся від настирливого дзвінка: «Robert Langdon awoke slowly. *Where the hell am I?*» [3, с. 14] і не може зорієнтуватись в ситуації.

У реченні, де використано просте ускладнене речення, читач бачить, що головного героя охопило дивне змішане почуття безоглядного захоплення і гнітючого жаху, і він зрозумів, що вибору у нього немає, наприклад: *As an odd combination of fear and exhilaration settled over him, Langdon knew he had no choice* [2, с. 14]. Це також передає експресивне насичення стану героя.

Квазі-речення не містять повідомлення, не мають суб'єктивно-предикативної основи. Це або речення-звернення (вокативи), або вигуківі речення, що служать для вираження емоцій, або, нарешті, близькі до цих двох типів за ознакою незмінності, характеру речення мета комунікативного

призначення, що служать для встановлення або завершення мовленнєвого контакту.

Наведемо список найбільш уживаних вигуків використаних в романах Дена Брауна: «*Wait*», «*Please*», «*Just relax*» – вигуки, що з контекстуальною обумовленістю несуть в собі прохання. «*Hello?*», «*Really?*», «*Oh yeah*», «*Superb*» – вигуки, що передають збудження радісне хвилювання; «*Of course*», «*My God!*» – здивування. Їх частота використання варіюється від 60 до 80 прикладів у кожному романі.

Сукупність чинників і обставин, що впливають на функціонування форм звертання, створює комунікативну ситуацію, наприклад:

«*For the love of God!*»

«*Vetra screamed*» [3, с. 7].

Отже, з вище викладеного можна зробити висновки, що синтаксис необхідна організуюча частина структури художнього твору. Отримані результати показують, що використання простих, ускладнених та квазі-речень у сучасній англійській літературі допомагає створити індивідуальний стиль та показати читачеві весь психологізм і напруження ситуації, в якій перебуває герой твору.

Список використаних джерел

1. Булгакова В. В. Теоретическая грамматика современного английского языка : Учебник / В. В. Булгакова, И. П. Иванова, Г. Г. Почепцов. – М. : Высш. школа, 1981. – 354 с.
2. Brown D. Angels and Demons Text / D. Brown. – London : A Gorgi Book, 2001. – 432 p.
3. Brown D. The da Vinci code / D. Brown. – London : Corgi Books, 2004. – 605 p.

4. Каушанская В. Л. A Grammar of the English Language / Грамматика английского языка / В. Л. Каушанская. – 5-е изд., испр. и доп. – М. : Айрис Пресс, 2008. – 384 с.
5. Косенко Ю. В. Основи теорії мовної комунікації: навчальний посібник / Ю. В. Косенко. – С. : СумДУ, 2011. – 282 с.

УДК 81`36:811.111

Олена Трель

ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ КАТЕГОРІЇ СТВЕРДЖЕННЯ/ЗАПЕРЕЧЕННЯ У СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

У статті розглянуто зміст понять «ствердження» та «заперечення»; здійснено аналіз співвідношення цих категорій. Особливу увагу в роботі приділено на засобам вираження категорій ствердження/заперечення на усіх мовних рівнях.

Ключові слова: *категорія, ствердження, заперечення, засіб.*

The article deals with the content of the concepts «assertion» and «negation»; the correlation between these categories is analyzed. Particular attention is paid to the means of expression categories of assertion / negation at all language levels.

Key words: *category, assertion, negation, means.*

Логічні поняття ствердження й заперечення виражають відповідно наявність чи відсутність предмета, явища, ознаки. Обидва поняття-терміни – це логіко-мовленнєве відтворення двох основних виявів ставлення людини до сприйманого нею в навколишньому світі і в самій собі. Заперечення як особливу форму репрезентації нашого мислення-мовлення можна трактувати як один із членів опозиції в загальних виявах ствердження-заперечення. У цій опозиції вихідним, немаркованим членом виступає ствердження, а

похідним, маркованим – заперечення. Ствердження й заперечення – це також синтаксичні категорії, які здебільшого реалізуються в різноманітних мовленнєвих контекстах. Як особливі реченнєві реалії, ствердження й заперечення беруть участь у формуванні і виявленні предикативності – цієї найголовнішої ознаки речення, що нею виражається відношення наявного в реченні змісту до дійсності [5, с. 97].

Категорії ствердження та заперечення були й залишаються об'єктом дискусій і суперечок науковців у вітчизняному та зарубіжному мовознавстві (Н. Арутюнова, К. Габучан, К. Донду, Є. Падучева, В. Трофімова). Останнім часом з'явилися дослідження, у яких з'ясовуються функційно-семантичні особливості категорії ствердження та заперечення в різних мовах. Зокрема, в російській мові це питання розглядалося в розвідках В. Бабайцевої, А. Калініної, в англійській – П. Афанасьєва, І. Комарницької, в українській мові категорію ствердження і заперечення досліджували О. Куш, М. Баган. Проте в українському мовознавстві категорія ствердження як окремий об'єкт наукового дослідження ще не виокремлювалася. Тому означена проблема є досить **актуальною**.

Мета дослідження – визначити засоби вираження категорії ствердження, заперечення в сучасній англійській мові.

Заперечення є універсальною категорією, притаманною всім мовам світу, оскільки кожна природна мова має засоби для ствердження і заперечення об'єктивного зв'язку. Заперечення – складна категорія, що реалізується на всіх рівнях мовної структури: лексичному, морфологічному, синтаксичному, просодичному.

Український мовознавець А. Паславська ядром категорії заперечення вважає її семантику, що в усіх мовах однакова і полягає у перетворенні будь-якого змісту на протилежний. Залежно від того, яка структурна одиниця потрапляє в операційну ділянку заперечення, учена виокремлює п'ять типів заперечення в англійській мові: абсолютне, предикатне, контрастне, зміщене та лексичне [6, с. 34].

Категорія ствердження належить до найскладніших у теоретичному плані. Багато питань, пов'язаних із цією категорією, залишаються гостродискусійними, та й загалом немає єдиного витлумачення її мовної сутності. Саме тому ми спробуємо з'ясувати сутність категорії ствердження.

Неоднакове тлумачення зв'язку між категорією ствердження та модальності зумовлене різними підходами дослідників до визначення сутності ствердження [2, с. 30].

Ствердження виражає відношення до дійсності за такою ознакою, як наявність у реальності зв'язку між певним предметом та його ознакою [4, с. 26].

Російські лінгвісти В. В. Бабайцева та А. А. Калініна ототожнюють поняття «розповідність» і «стверджуваність», «повідомлення» і «ствердження». Розповідні речення нерідко визначають як тип речень, які стверджують що-небудь [1, с. 22].

Обома категоріями – ствердженням і запереченням – виражається предикативність певних і найбільш продуктивних нечленованих речень, чим забезпечується їхня комунікативність, спроможність слугувати своєрідними засобами мовного спілкування людей, засобами вираження мислення, почувань, настроїв, щонайрізніших сфер розумово-почуттєвої діяльності людини.

Таким чином, на лексичному рівні заперечення формуються за допомогою граматичних засобів, зокрема додаванням заперечного префікса або заперечної частки *un, in-* (з варіантами в результаті асиміляції *ir-, il-, im-*), *dis-, non-, mis-, de-, e-, anti-, ab-, a-, ex- counter, contra-: unhappy, decode, dislike, misunderstand, amoral, inability, immobile, irrelevant, nonsense, ex-wife, antibody, counterweight, contradiction, illegal, abnormal*; суфікси *-less, -free: hairless, sugar-free*; словотворчі морфемі *never-, no-, not-: no-glare, not-self, never-ceasing*.

Граматичний рівень є одним з найпоширеніших засобів вираження заперечення з додаванням заперечної частки «not». На думку Дж. Мейса,

подвійне заперечення тісно пов'язане з культурно-специфічними характеристиками мови і найчастіше слугує створенню характерних, насамперед для британського варіанту англійської мови, розпливчастих змістів, двозначності, евфемізмів, стриманої оцінки, недомовленості, мейозису, іронії й сарказму [3, с. 19].

Емфази та риторичні питання, супроводжувані специфічною інтонацією, є засобами вираження на синтаксичному рівні. На цьому рівні категорія заперечення представлена передусім заперечною часткою *not*, яка може стояти у різних позиціях до дієслова, утворюючи заперечення при дієслові:

- у препозиції до дієслова або неособових форм дієслова: *Not send it anywhere? My dear fellow, why?* [8, с. 12];
- у постпозиції до дієслова (з допоміжним дієсловом *to be* у теперішньому чи минулому часах): *It was not cowardice. My dear fellow, I am not quite serious* [8, с. 19];
- між двома дієсловами, одне з яких є допоміжним або модальним (це нестягнені форми типу *can not, must not, do not, does not* або стягнені форми типу *can't, mustn't, don't, doesn't*): *We can forgive a man for making a useful thing as long as he doesn't admire it. But then in the Church they don't think. Of course I am not like him* [8, с. 9].

Іншим засобом вираження заперечення дії є вживання заперечного прислівника *never* перед дієсловом. Цей засіб є досить продуктивним. За його допомогою утворюються негативні конструкції в тексті: *Some day I will show the world what it is; and for than reason the world shall never see my portrait of Dorian Grey. You never open your lips while you are painting* [11, с. 13].

Засобом заперечення предмета чи особи виступають негативні займенники *no, nobody, nothing*: *I like persons better than principles, and I like person with no principles better than anything else in the world. You see nothing in him* [11, с. 12].

Трапляються також цілі заперечні конструкції: *neither of us, to have nothing to do with mouro: Why, the good woman thinks that I have nothing to do but to write cheques for her silly fads. Neither of us could help laughing and we became friends at once* [11, с. 45].

На стилістичному рівні найпоширенішим засобом вираження заперечення є форма мейозису – подвійне заперечення *not un- ...: It was not quite an uncomfortable sight* [10, с. 70].

До стверджувальної категорії відносять такі модальні слова, як: *need, need, must, ought, dare, used to*. У суб'єктивній інтерпретації модальні дієслова *may* та *might* разом із *can* та *could* передають ступінь ствердження та високої міри заперечення: *Bella! Have you lost your mind? You can't be that stupid!* [7, с. 66]. *What do you mean, try again? You can't think Edward would let me...? And what difference would it make?* [7, с.194].

Дієслово «*must*» передає найвищий ступінь ствердження мовця у дії: *I'm sorry. I am moping, aren't I? Must be the nerves* [7, с. 28]. ... *a new sob rising in my throat. He was right – I must be crazy* [7, с. 107].

Також ствердження може формуватися в розділовому запитанні, наприклад: *That's how you repay loyalty, is it, Max?* [9, с. 300]. Кореляція ствердження/заперечення таким чином характеризує синтаксичний рівень розділового запитання.

Отже, ствердження й заперечення – це два полюси одного цілого: один із них існує завдяки наявності іншого. Ствердження й заперечення поєднані складними відношеннями, зв'язком. Їх об'єднують і одночасно роз'єднують явища, ознаки перехідного типу; це такі нечленовані речення, які балансують між ствердженням і запереченням; це нечленовані речення, яким належить проміжне місце між нечленованими стверджувальними й заперечними реченнями.

Перспективи подальших досліджень убачаємо у більш детальному науковому обґрунтуванні категорії ствердження як однієї з найважливіших категорій мови.

Список використаних джерел

1. Бабайцева В. В. Избранное. 2005–2010 : сб. науч. и науч.-метод. статей / Бабайцева В. В.; [под ред. К. Э. Штайн]. – Ставрополь : Изд-во Ставропольского гос. ун-та, 2010. – 400 с.
2. Баган М. П. Категорія заперечення в українській мові : функціонально-семантичні та етнолінгвістичні вияви : монографія / М. П. Баган. – К. : Вид. дім Дмитра Бураго, 2012. – 376 с.
3. Карабан В. Теорія і практика перекладу з української мови на англійську мову: посібник-довідник : навч. посіб. зі спец. «Переклад» / В. Карабан, Д. Мейс. – Вінниця : Нова Книга, 2003. – 608 с.
4. Кущ О. П. Ствердження і заперечення в українській мові : дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова» / О. П. Кущ. – Вінниця, 2002. – 156 с.
5. Лекант П. А. Синтаксис простого предложения в современном русском языке / П. А. Лекант. – М. : Высшая школа, 1996. – 176 с.
6. Паславська А. Й. Заперечення як мовна універсалія : принципи, параметри, функціонування / А. Й. Паславська. – Львів : Видавн. центр Львів. ун-ту ім. І. Франка, 2005. – 290 с.
7. Coates J. The Semantics of the Modal Auxiliaries / J. Coates. – London, Canberra : Croom Helm, 1993. – 259 p.
8. Gale R. M. Negation and Non-Being. American Philosophical Quarterly Monograph / R. M. Gale. – Oxford, 1986. – 270 p.
9. Gardner J. Seafire / J. Gardner. – N.Y. : Berkley Books, 1995. – 304 p.
10. Harper L. To Kill A Mockingbird / L. Harper. – N.Y. : J.B.Lippincott & Co., 1980. – 320 p.
11. Horn L. Remarks on Neg-Raising // L. Horn. Syntax and Semantics : Pragmatics, New York. – 322 p.

РОЗДІЛ 2
МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ ТА
КОМПАРАТИВНІ ДОСЛІДЖЕННЯ МОВ

УДК 81`27:811.111

Яна Богдан

ЄВРОПЕЙСЬКА АНГЛІЙСЬКА МОВА ТА
ЇЇ ЛІНГВОСОЦІАЛЬНЕ ЗНАЧЕННЯ

Стаття присвячена дослідженню європейської англійської мови, яка вважається однією з найбагатших мов світу, тому що володіє величезною кількістю лексичних одиниць. Мета статті – проаналізувати особливості формування європейської англійської мови під впливом на неї інших мов та різних історичних, соціальних і культурних чинників.

***Ключові слова:** англійська мова, спангліш, запозичення, френгліш, англіцизм.*

This article is devoted to the study of the European English language, as English is considered one of the richest languages in the world, because it has a huge number of lexical units. The article aims to analyze the peculiarities of the formation of the European English under the influence of other languages and different historical, social and cultural factors.

***Key words:** English language, Spanglish, borrowing, Frenglish, anglicism.*

У 2005 році Європейська комісія прийняла документ «нової рамкової стратегії багатомовності» («*A New Framework Strategy for Multilingualism*»). У ньому англійська мова фактично розглядається як обов'язкова умова участі всіх європейців в цьому співтоваристві, побудованому на знаннях.

Намагаючись розібратися, що ж являє собою нині британська англійська мова, потрібно відзначити кілька моментів. Перше, на чому слід

зупинитися, це той факт, що сьогодні британська англійська мова позбавлена однорідності, а друге – це те, що вона абсолютно не схожа на ту англійську мову, яка існувала три століття тому.

Одним із критеріїв міжнародного статусу мови прийнято вважати велику кількість виконуваних нею функцій: визнання її в ролі державної або офіційної мови країни, де вона функціонує у таких сферах, як адміністративне управління, суд, засоби масової інформації, освітня система.

Англійська мова є полінаціональною: «британський варіант поклав початок американському варіанту, а потім австралійському і південноафриканському. І тепер, у XXI столітті, ми маємо справу з нігерійським, індійським і європейським варіантами» [1, с. 82]. Зараз по всьому світу використовується величезна різноманітність варіантів англійської мови. Найбільш відомими є такі:

- оригінальна англійська (*Original English*): британська англійська;
- нові варіанти англійської (*New Englishes*): спангліш, френгліш.

Так, наприклад, вивчення англійської та іспанської мов вимагає знання двох різних культур для кращого їх розуміння. На думку професора В.С. Виноградова, вторгнення англіцизмів в іспанську мову залишається актуальною лінгвістичною проблемою, що останнім часом набуває політичного характеру [2, с. 96].

На природу явища, званого «спангліш», існують різні точки зору. Чимало точок зору існує з приводу його значення: «суміш мов», «перехідна форма міжмовної комунікації», «мова XXI століття», «діалект», «жаргон».

Спангліш не має єдиного розуміння в лінгвістиці й інтерпретується як гібридна мова, креольська мова, мова міжнаціонального спілкування або ж як іспанський діалект, що сформувався на основі англійської мови.

Іспанські слова, запозичені в англійську мову в останні десятиліття, – це в основному назви продуктів харчування, наприклад, таких як *taco*, *tapas*, *flan*, *enchilada* та *burrito*, а також деякі слова, пов'язані з мексиканською

культурою, наприклад *piñata* та *machismo*. Деякі запозичені лексичні одиниці сфери бізнесу та технологій, такі, як *marketing*, *merchandising*, *rating*, *CD-ROM* та *flash* («спалах фотокамери») почали сприйматися іспанськими мовцями як споконвічні іспанські слова. Інші англіцизми, як *email* та *links*, існують поряд зі своїми іспанськими еквівалентами (*correo electrónico* та *enlaces*) [3, с. 4].

Початком процесу запозичення з французької мови прийнято вважати початок XI ст. – завоювання Англії норманами, хоча цілком очевидно, що і до цієї події деякі французькі слова проникли в англійську мову в результаті культурних і економічних зв'язків англійського та французького народів.

Багато запозичень з французької мови були обумовлені історично:

- слова, пов'язані з феодалними відносинами: *baron*, *vassal*, *liege*, *chivalry*;
- слова, пов'язані з державним управлінням *people*, *nation*, *government*, *power*, *authority*, *court*, *crown* і т. д.;
- слова, що позначають родинні стосунки: *parent*, *spouse*, *cousin*, *uncle*,
- *aunt*, *nephew*, *niece*;
- велика кількість військових термінів і слів, пов'язаних з війною:
- *trophy*, *pioneer*, *jacquerie*, *brigantine*, *pilot*, *sally*, *colonel*, *corsair*, *volley*, *cartridge*, *rendez-vous* ;
- численні слова, що означають задоволення і розваги: *feast*,
- *leisure*, *pleasure*, *delight*, *ease*, *comfort*, *chase* і багато карткові
- терміни: *trump*, *ace*, *cards*;
- юридичні терміни: *accuse*, *court*, *crime*, *felony*, *plaintiff*,
- *defendant*, *attorney* і т.п.

Вплив французької значною мірою позначився на системі англійського словотвору. Це стосується окремих запозичених французьких суфіксів і префіксів, які приєднувалися до англійських коренів. Для прикладу, суфікс – *ess*, що є ознакою іменників жіночого роду, потрапив в англійську мову з такими словами: *princess*, *baroness*. Приєднавши його до англійських коренів,

отримали – *goddess, murderess*. Французькі суфікси *-able, -ible* потрапили в англійську мову зі словами: *admirable, tolerable, flexible*. Префікси *-dis, -dés* з негативним значенням потрапили в англійську мову з французькими словами *disappoint, disdain, déshabillé*.

В англійській мові існує близько 820 слів німецького походження або наукових і технічних термінів, створених у Німеччині з класичних коренів. Перші запозичення з німецької мови відносяться до XVI століття. У цей період були запозичені слова, що стосуються торгівлі, військової справи; назви деяких рослин; слова, що характеризують людей та інші. Наприклад: *halt* (стій), *lance-knight* (ландскнехт), *kreuzer* (крейцер, назва монети), *junker* (юнкер). У XVII столітті з'явилися нові запозичення:

- у галузі торгівлі і військової справи: *groschen* (копійку); *drilling* (тренування); *plunder* (грабіж); *staff* (штаб); *fieldmarshal* (фельдмаршал);
- слова, що позначають продукти, напої та предмети побуту: *marzipan, kohl-rabi, schnapps, kummel, kirsch, vermuth, stein, lagerbeer, sauerkraut*;
- слова в галузі музики: *leitmotiv, kapellmeister, claviatur, humovresgue*;
- назви тварин: *spits, poodle*.

Невелика кількість німецьких запозичень належить до повсякденної лексики: *carouse* – «п'ятника», *trinken gar aus* – «випивати до кінця»; *waltz* – «вальс»; *wanderlust* – «любов до подорожей»; *junker* – «молодий німецький дворянин» та ін.

Отже, доходимо висновку, що сучасна англійська мова – це складна суміш різночасових запозичень з багатьох європейських мов та незначних укралень з інших мов світу, які існують на власному ґрунті. Ця мова на кожній конкретній території набуває своїх специфічних рис. Вони настільки яскраві, що в кожному окремому випадку можна стверджувати про певний варіант англійської мови на тій чи іншій території.

Список використаних джерел

1. Антрушіна Г. Б. Лексикологія англійської мови / Г. Б. Антрушіна, О. В. Афанасьева, Н. Н. Морозова – М. : Вища школа, 1999. – 129 с.
2. Виноградов В. С. Лексикологія іспанського язика / В. С. Виноградов. – М. : Высш. шк., 2003. – 246 с.
3. Лебедева Н. М. Спангліш як мовне явище зміни коду / Л. Л. Ткаченко, Н. М. Лебедева. – Херсон: Айлант, 2014. – 115 с.

УДК 004.43 + 811.111

Сергій Ветух

ШЛЯХИ АДАПТАЦІЇ АНГЛОМОВНИХ ЗАПОЗИЧЕНЬ У ФАХОВОМУ СПІЛКУВАННІ ПРОГРАМІСТІВ

Статтю присвячено вивченню процесу адаптації англомовних запозичень у професійній комунікації спеціалістів з інформаційних технологій. У статті розглянуто нормативний і неформальний типи такої адаптації. Особливу увагу приділено неформальному типу, який значною мірою представлено жаргонізмами. Визначено рівні адаптації запозичень до рідної мови.

Ключові слова: адаптація, жаргонізми, запозичення, комунікація, інформаційні технології.

The article deals with the study of adaptation process of the English borrowings in communication of IT professionals. The formal and informal types of adaptation process are noted. Special attention is paid to the latter informal type presented by the words of technical jargon. The levels of adaptation of the English borrowings to the native language are defined.

Key words: adaptation, borrowings, communication, information technologies, jargon words.

Важлива особливість сучасного етапу науково-технічного прогресу полягає у взаємопроникненні спеціальної термінології з однієї мови в іншу. Наукові відкриття, технічні удосконалення, технологічні інновації виникають спочатку в одній країні, а потім стають надбанням інших. Тому відповідні збагачення понятійного апарату в тій або іншій сфері відбуваються нерівномірно – на певних етапах одна мова випереджує іншу [4, с. 121].

Використання англомовних запозичень особливо масштабним виявилось у сфері інформаційних технологій (ІТ) і програмуванні з огляду на домінуючу роль у їх просуванні американської компанії Microsoft [1, с. 166]. Окрім такого впливу англійської мови, фахівці цієї галузі все частіше стикаються з проблемами професійного спілкування в умовах світової глобалізації.

Саме ці чинники спонукають до вивчення шляхів збагачення «спільної мови» ІТ-професіоналів і програмістів, що і є метою цього дослідження. Для досягнення окресленої мети необхідно встановити існуючі типи та рівні адаптації англомовних запозичень у професійній комунікації програмістів.

Теоретичними і практичними питаннями галузевих терміносистем займалися Л. Б. Гречина, Н. Ю. Дмитракова, Л. В. Івіна, В. І. Карабан, Л. К. Латишев, О. Микитюк, Г. Наконечна та інші.

У сфері комп'ютерних технологій надзвичайно великим є потік англіцизмів, запозичень з англійської мови з найнижчим рівнем адаптації до рідної мови, наприклад: *зумінг* (від англ. «*zooming*») – масштабування зображення; *трешинг* (від англ. «*trashing*») – пробуксовка; *джава-аплет* (від англ. «*Java applets*») – джава-програми, що виконуються у веб-браузері; *баг* (від англ. «*bug*») – неправильно оформлений або помилковий рядок у вихідному коді, що призводить до небажаних наслідків; *бекап* (від англ. «*back-up*») – архівне копіювання даних; *евент* (від англ. «*event*») – реакція на подію у комп'ютерній системі; *ексепшин* (від англ. «*exception*») – неможливість виконання певної операції.

Використання англiцизмiв певною мiрою пояснюється їхньою стислiстю вiдносно описового перекладу, що дуже важливо в успiшнiй комунiкацiї. Але дуже великий пласт англiзованих запозичень фахiвцi адаптують до рiдної мови. Використання професiйних термiнiв – це один з нормативних i найпоширенiших шляхiв запозичення з англiйської мови [5].

Але у фаховому спiлкуванні програмiсти досить часто користуються жаргонiзмами, що походять вiд запозичених англiзованих термiнiв [2, с. 499], наприклад: *доджити* (вiд англ. «*dodge*») – *уникати*; *рашити* (вiд англ. «*rush*») – *робити щось дуже швидко без мiркувань*; *парсити* (вiд англ. «*partition*») – *структурувати вхiдну iнформацiю*; *дебаджити* (вiд англ. «*debug*») – *знаходити помилки*; *дудосити* (вiд англ. «*DDOS – Distributed Denial of Service*») – *мати справу з вiдмовою в обслуговуванні*; *копiювати* (вiд англ. «*copy and paste*») – *копiювати i вставляти*; *мейло* (вiд англ. «*mail*») – *електронна пошта*.

З одного боку жаргонiзми певною мiрою засмiчують мову, з iншого – пiдкреслюють професiйну приналежнiсть, обiзнанiсть. Тут жаргонiзми можна порiвняти з прецедентними текстами, звернення до яких вказує на приналежнiсть адресанта до тiєї ж групи, що i адресат, допомагає зорiєнтуватися в ситуацiї спiлкування, проводячи iдентифiкацiю за шкалою «свiй – чужий» [3, с. 7].

Адаптацiя термiнiв англiйською мовою iнодi реалiзується семантично умотивованими словами рiдної мови, наприклад: *залiзяка* (вiд англ. «*hardware*») – *апаратне забезпечення*; *мама* (вiд англ. «*motherboard*») – *материнське плато*.

Найвищий ступiнь адаптацiї притаманний словам, що не мають семантичного мотивування, але в них наявнi окремi морфо-фонетичнi збiги iз загальноживаною лексикою та професiйними термiнами [6, с. 148]: *лазар* – *лазерний принтер*, *пентюх* – *комп'ютер модифiкацiї Pentium*, *вiдяха* – *вiдеокарта*, *опера* – *оперативна пам'ять*, *вакса* – *операцiйна система VAX*, *сивуха* *комп'ютерна гра «Civilization.»*

Отже, головними шляхами адаптації англомовних запозичень у фаховому спілкуванні програмістів є використання професіональних термінів, жаргонізмів, мімікуючих слів.

Результати наших розвідок мають важливе практичне значення при виборі лексики у фаховому спілкуванні програмістів залежно від рівня його офіційності.

Список використаних джерел

1. Гречина Л. Б. До проблем лексичних труднощів перекладу науково-технічної літератури / Л. Б. Гречина // Вісник Житомирського державного університету. – 2011. – № 57. – С. 166-170.
2. Дмитракова Н. Ю. Деякі актуальні проблеми перекладу термінів з інформатики та обчислювальної техніки (на французько-англійсько-російсько-українському матеріалі) / Н. Ю. Дмитракова // Мова і культура. – Київ : Видавничий дім Дмитра Бураго. – Вип. 13. – Т.V(141) – С. 400-405.
3. Красных В. В. Система прецедентных феноменов в контексте современных исследований / В. В. Красных // Язык, сознание, коммуникация : Сб. статей / Ред. В. В. Красных, А. И. Изотов. – М. : «Филология», 1997. – Вып. 2. – С. 5-12.
4. Латышев Л. К. Курс перевода / Л. К. Латышев. – М. : Международные отношения, 1984. – 248с.
5. Наконечна Г. Українська науково-технічна термінологія [Електронний ресурс] / Г. Наконечна. – Режим доступу: <http://dict.linux.org/ua/text/terminologija.html>
6. Сіденко Н. Г. Лексичні проблеми перекладу сучасної науково-технічної літератури / Н. Г. Сіденко // Матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Український науково-інтелектуальний простір: реалії та перспективи розвитку». Збірник наукових праць. – Переяслав-Хмельницький, 2012. – С. 148-151.

**МІФ ТА КАЗКА ЯК СИМВОЛІЧНА СИСТЕМА В
АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ**

Стаття присвячена дослідженню символічної системи казок та міфів у англійській та українській мовах. Основна увага приділяється аналізу англійських та українських казок з метою виділення у них спільних фольклорних елементів. Простежується спільність символічної системи у англійській та українській казці.

Ключові слова: англійська казка, українська казка, символи, міф, фольклорний елемент.

The article deals with researchment of symbolic system of fairytales and myths in English and Ukrainian languages. The attention is drawn to the analysis of English and Ukrainian fairytales with the purpose of highlighting their common folk elements. The community of symbolic system in English and Ukrainian fairytales is examined.

Key words: English fairytale, Ukrainian fairytale, symbol, myth, folk element.

Актуальність полягає у дослідженні міфу та казки як символічних систем через компаративний аналіз в англійській та українській мовах.

На сучасному етапі в лінгвістиці відсутній опис узагальненого багатофрагментного образу світу, акумульованого в мові англійських та українських народних казок. Складність створення лінгвістичного опису повномасштабної казкової картини світу пов'язана з жанровою своєрідністю англійської та української народної казки; невідповідністю її структурних, сюжетно-образних, художніх характеристик, прийнятого у вітчизняній

фольклористиці еталону; існуванням дифузних форм, які поєднують риси творів різних фольклорних жанрів.

Слід зазначити, що багато фольклорних творів не досліджувалося саме в такому аспекті, тому тема нашої роботи актуальна.

У зв'язку з поставленою проблемою доцільно здійснити порівняльний аналіз символічної системи англійської та української казки. Головний герой у британських чарівних казках зазвичай представлений у вигляді простого селянина, фермера, мисливця, рибалки. Персонажі-тварини тут майже не зустрічаються, навіть у ролі «чарівного помічника» або «дарувальника» (з'являються в основному у вигляді людини – «Джек і бобове стебло» – *Jack and the beanstalk*). Виняток становить образ ворона в казці «Рудий Еттин» – *The Red Ettin*). Імена стають додатковим засобом виділення якостей персонажа [2, с.50].

Переважає більшість чарівних казок на Британських островах названо по імені героїв. Це одна діюча особа: «Там Лин» («наречений»), «Том Тит Той» («помічник»). Найповніше категорія чарівного представлена в казці «Хлопчик-зірка» (*The Star-Child*): «високе» (зоряне) походження героя, чудесне знамення (падіння зірки), надприродні здатності дитини (надзвичайна краса й здатність підкоряти собі інших), чарівні трансформації (пов'язані з моральною ідеєю казки, керуються вищими силами). Імена героїв значущі. Невагома принцеса (*The Light Princess*) не має ваги, але вона також і легковажна, Шварц (*schwartz* – нім., позначає «чорний, темний»), перетворюється в чорний камінь, а Глюк (*gluck* – нім., «щастя, радість») знаходить щастя й рідний будинок. Автор може також залучати для окреслення персонажа невербальні, графічні засоби: до образу Грифона (*Gryphon*) Керролл додає картинку.

В українських казках для дітей головні герої здебільшого звірята та тварини. Вороги – хижі дикі звірі (у казці «Колобок» – лисичка, «Вовк і семеро козенят» – вовк), а домашні тварини, які допомагали людині вижити змальовані у казках добрими, вдячними, вони завжди прийдуть на допомогу.

Наприклад, «Рукавичка» чарівного діда, в якій стільки усяких звірят поміщалось. Але й тут існує глибокий зміст та мораль. Можливо, рукавичка є тим нашим світом, у якому ми співіснуємо з іншими світами – тваринним, рослинним і т.п. У героїчних казках герої, що боролися з злом щедро обдаровувалися визначною силою, красою, відвагою. Їх гідними супротивниками, як правило, є три, дев'яти-, дванадцятиголові змії [3, с. 66].

Усіх дарів та чудес можна досягти відвагою і силою, але не лінощами. Навіть казки про таких собі «дурників», яким переважно був останній, третій син, їхній герой виявляється найкмітливішим і найсміливішим. Слід виділити такі групи казок (залежно від того, до якої частини мови належить головне слово): іменні «мудрий»: Мудра Оленка; «дурак»: Іван-дурак, Іванко-дурник. У британських чарівних казках широко поширені одночленні імена, що представляють розмовний варіант канонічного імені: Джек (Jack), Дженні (Janny), що робить казку доступнішою для її основної аудиторії й указує на характер самих персонажів (прості сільські жителі). Неканонічними іменами, успадкованими з міфу (Рекін – Wrekin, Олвен – Olwen), звичайно наділяються істоти нелюдської природи (ельфи, велетні). Зустрічаються також складні прізвиська, що підсилюють ключовий елемент казкового сюжету (Очеретяна Шапка – Cap O'Rush).

Фактичний аналіз казок дозволяє зробити висновки, що в англійських казках багато символів, які також вказують і на витоки міфологічності. Зокрема про це свідчать віршовані вставки, властиві кельтському епосу: пісня пастуха «Рудий Єтін», слова велетня «Джек і бобове дерево». Символічним у англійських казках є протиставлення двох світів, магія, герої-велетні чи ельфи. Важливим елементом є природні сили, що виступають як символічні компоненти в казках, можуть допомагати героям чи, навпаки, шкодити, становити тло чи створювати відповідну атмосферу. Тож проаналізувавши кілька британських казок, ми визначили, що казка спирається на традиції того або іншого народу, заснована на фольклорних, міфологічних, епічних джерелах, або придумана письменником, але в

кожному разі підлегла його волі; чудеса й чарівництво допомагають вибудувати в казці сюжет, охарактеризувати персонажів, втілити його ідеї й мрії.

Що стосується української казки, то, на відміну від англійських, в них у більшості випадків головними героями казок постають тварини. Тобто переважають анімалістичні мотиви. Саме в цьому є глибокий символічний підтекст, адже тварини – загальновідомі символи. У казці «Курочка ряба» можна віднайти глибокий зміст. Дід та баба уособлення перших людей на землі, а яйце – те, з чого виник світ.

Здійснивши порівняльну характеристику та аналіз української й англійської казок, ми виявили, що англійська казка схожа на українську за системою образів: протиставлення добрих і злих героїв. Типові персонажі казок нерідко зустрічаються у фольклорі обох країн: зла мачуха, добра чарівниця, жадібна баба, прекрасна принцеса тощо. Втім, у міру розвитку жанру герої казки знаходять живі характери й стають усе більше схожі на людей.

Список використаних джерел

1. Бэлза С. Сквозь волшебное кольцо сказок / С. Белза. – М. : Наука, 1987. – 357 с.
2. Демедюк М. Національна специфіка української народної казки : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук. спец. : 10.01.07 / М. Демедюк. – Львів, 2010. – 22 с.
3. Денисюк І. Національна специфіка українського фольклору / І. Денисюк // Слово і час. – 2003. – № 9. – С. 16-24.
4. Дрогомирецька Х. Англійські казкові історії [Електронний ресурс] / Х. Дрогомирецька // Режим доступу: <http://litcentr.in.ua/blog/2015-07-17-56>.
5. Овчиннікова Л. В. Англійська літературна казка ХХ століття. Історія, класифікація, поетика / Л. В. Овчиннікова. – М. : Флінта : Наука, 2003. – 312 с.

6. Пропп В. Исторические корни волшебной сказки / В. Пропп. – Ленинград : Издательство Ленинградского университета, 1946. – 340 с.
7. Пропп В. Я. Морфология сказки / В. Я. Пропп // Изд. 2-е. – М. : Наука, 1969. – 168 с.
8. Пропп В. Я. Трансформація чарівних казок / В. Я. Пропп // Зб. «Фольклор і дійсність». – К. : Освіта, 2005. – 243 с.
9. Тронский И. М. Античный миф и современная сказка / И. М. Тронский // С. Ф. Ольденбург: к пятидесятилетию научно-общественной деятельности. – Л. : Изд-во Академии наук, 1934. – 534 с.

УДК 81`33:82-3:811.111

Наталія Криворучко

**ФЕЙЛЕТОНІСТИКА ДЕЙВА БАРРІ:
ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ**

У статті здійснено аналіз лінгвокультурем у публіцистиці американського фейлетоніста Дейва Баррі, систематизовано їх за значенням, з'ясовано поняття «фейлетон» та «лінгвокультурема»; детально досліджено лінгвокультурема «Ролекс» та «Хелоуїн».

Ключові слова: *фейлетон, лінгвокультурема, Ролекс, Хелоуїн.*

The article deals with the analysis of linguoculturemes in Dave Barry's feuilletons, systematization of them according to the meaning is represented, the terms «feuilleton» and «linguocultureme» are determined; the linguoculturemes «Rolex» and «Halloween» are studied in details.

Key words: *feuilleton, linguocultureme, Rolex, Halloween.*

У словесній палітрі публіцистики Дейва Баррі як вияві національної культури чільне місце займають лінгвокультурема. Дейв Баррі – американський публіцист, лауреат Пулітцерівської премії, який довгий час

вів гумористичну колонку у відомій щоденній газеті «Майамі Геральд» («Miami Herald»). Крім того, відомий своїми книгами та збірниками в жанрі гумористичної публіцистики. У фейлетонах Дейв Баррі висвітлює злободенні проблеми сучасності, саме тому автор набув великої популярності.

До проблеми вивчення фейлетону як жанру публіцистики зверталися такі науковці: Д. Заславський, В. Здоровега, Л. Кройчик, І. Михайлин, В. Різун та ін.

Лінгвокультурема як одиниця лінгвокультурології стала предметом дослідження у працях К. Бусуриної, А. Бухонкіної, В. Воробйова, Л. Мацько, Н. Медвідь, О. Селіванової, М. Шевченко та ін. Досі дискусійним залишається питання дефініції лінгвокультуреми, структурних компонентів її значення, ідентифікації, опису та систематизації лінгвокультуремних одиниць. **Актуальність** обраної теми зумовлюється тим, що лінгвокультуреми у мові публіцистики Дейва Баррі не були предметом наукового дослідження.

Мета дослідження – проаналізувати лінгвокультуреми у фейлетонах Дейва Баррі.

Якщо звертатися до групи публіцистичних жанрів, то чільне місце в ній займає журналістський фейлетон. Він став поширеним жанром гумору й сатири не одразу. Загальновідомо, що сам термін «фейлетон» виник в 1800 році у Франції (газета «Journal des Débats») і до 1830-40-х рр. спочатку означав лише рубрику, де розміщувалися інформація про театральний репертуар, літературні дрібниці розважального, суто аполітичного характеру. У нашому дослідженні ми дотримуємось думки Л. Кройчик, який відносить фейлетон до художньо-публіцистичного жанру. Крім того, дослідник зауважує, що це текст, якому притаманні сатиричність, динамізм викладу, невимушена композиція, пародійність, застосування позалітературних жанрів, зокрема приватного та ділового листа, доповіді, резолюції [3].

Мова фейлетону характеризується значною кількістю культурно-маркованих одиниць, до яких належать реалії, що характеризують звичаї, побут, суспільство та національний менталітет. Для позначення цього явища використовується термін «лінгвокультурема».

Лінгвокультуреми та їх інформаційні навантаження відображають у тексті сутність творчої особистості письменника, його філософсько-естетичні переконання. Індивідуальні пріоритети письменника в образному використанні лінгвокультурем, зумовлені авторським сприйняттям, позначаються на індивідуально-авторській картині світу. На основі глибокого пізнання життя митець створює власні прийоми відображення культурних явищ дійсності у художньому тексті. Українська дослідниця Н. Медвідь визначає лінгвокультурему як «лінгвальний конструкт, одиницю мовної свідомості, мовлення», що детермінує культурні фрагменти дійсності у «денотативному, сигніфікативному, конотативному значеннях мовної одиниці та у фонових знаннях про неї» та «генерує загальнокультурну і національно-культурну інформацію» [4, с. 9].

У фейлетонах Дейва Баррі, американського публіциста, досить поширені лінгвокультуреми різного типу, тому для того, щоб зрозуміти, про що говориться в них, читач повинен знати досить багато про культуру американців, їх менталітет.

Лінгвокультуреми взагалі можна поділити на групи:

- географічні назви (топоніми): *Big Apple* («Велике яблуко» у значенні *Нью-Йорк*) (переклад наш), *Miami* (Маямі);
- імена відомих людей, суспільних діячів, науковців, письменників, спортсменів, персонажів літератури (антропоніми): *Michael Jackson* (Майкл Джексон), *Bruce Springsteen* (Брюс Спрінгстін), *Liza Minnelli* (Лайза Міннеллі);
- назви книжкових видань, журналів: *News week* (Новини тижня), *Fortune* (Достаток), *The Miami Herald* (Майамі Геральд), *the New York Times* (Нью-Йорк таймс);

- слова на позначення культури народу, побуту: *Rolex (Ролекс)*, *Coca-Cola (Кока-Кола)*, *Pepsi (Пенсі)*, *hot-dog (хот дог)*, *turkey (індичка)*;
- слова на позначення звичаїв народу: *Thanksgiving day (День подяки)*, *Halloween (Хелоуїн)*.

Наприклад, якщо звернутися до фейлетону «Why Not The Best?» («Чому не кращий?») зі збірника «Dave Barry's Greatest Hits» («Найкращі хіти Дейва Баррі»), то ми знайдемо значну кількість лінгвокультурем.

Серед них варто виділити лінгвокультурему *Rolex* – «*An excellence-oriented eighties male does not wear a regular watch. He wears a **Rolex**...*» [6]. – *Орієнтовані на досконалість чоловіки вісімдесятих не носили звичайні годинники. Вони носили Ролекс... У цій цитаті уже присутній натяк на значення лінгвокультурами. Але для того, щоб зрозуміти про що хотів сказати автор, читач повинен знати, що Ролекс – це швейцарська компанія, яка займається виготовленням годинників, що славляться своєю надійністю. Далі в тексті Дейв Баррі розшифровує культурему: «*An elegant new standard in quality excellence and discriminating hand-crafts manship*» [6] – *Елегантний новий стандарт відмінної якості і тонкої майстерності рук. Але, зберігаючи основне завдання фейлетону – викрити гострі проблеми суспільства, автор майстерно описує значення цих годинників: «*Just a great big chunk of gold on your wrist. For the individual who is very secure. Who doesn't need to be reminded all the time that he is very successful. Much more successful than the people who laughed at him in high school*» [6] – *Просто відмінний великий шматок золота на зап'ясті. Для людини, яка дуже впевнена в собі. Кому не потрібно нагадувати постійно, що він дуже успішний. Набагато успішніший, ніж люди, які сміялися з нього в середній школі.***

У фейлетоні «Night Of The Living Chocolate» («Ніч живого шоколаду») у назві є натяк на лінгвокультурему, що позначає американське свято – *Хелоуїн*. Описуючи в тексті святкування, Дейв Баррі за допомогою різних

засобів комічного розкриває сміховинні традиції, що супроводжують свято. Автор звертається до історії свята для того, щоб і не зовсім обізнаний у культурі американського народу читач міг усвідомити сакральне значення Хелоуїна: «*The Druid sbelieved that on e night each year, at the end of October, the souls of the dead returned to the world of the living and roamed from house to house costumed as Power Rangers*» [7] – *Друїди вірили, що однієї ночі в кінці жовтня душі померлих повертаються у світ живих і тиняються від будинку до будинку, одягнені, як Могутні рейнджери*. Насправді історія Хелоуїну досить довга, починаючи від кельтського фестивалю Самхейн, римського Дня Помони і християнського Дня всіх святих. Назва свята пішла від останнього – All Hallows Even, або All Hallows Eve. Пізніше його почали називати Hallowe`en, і в кінці кінців – Halloween. Найбільш популярним це свято є в Америці.

У тексті також присутні інші лінгвокультуреми, які є невід’ємними частинами Хелоуїну – *Jack-o'-lantern* (ліхтарик Джека) і *trick-or-treat* (пригошай або пошкодуєш). *Jack-o'-lantern* – знаменитий ліхтарик з гарбуза, один із основних атрибутів Хелоуїну. Автор подає інструкцію, як виготовити ліхтарик: «*1. Cut a lid on top of the pumpkin. 2. Pull off the lid and peer down into the slimy, festering pumpkin bowels. 3. Put the lid back on and secure it with 200 feet of duct tape. (This is also the traditional procedure for stuffing a turkey)*» [7]. – *1. Відріжете верх (кришку) гарбуза. 2. Відставте кришку і вийміть слизьке насіння гарбуза. 3. Покладіть кришку на місце і закріпіть її 200 футами скотчу. (Це також традиційна процедура для начинення індички.)* І знову Дейв Баррі використовує іронію для опису святкування.

Отже, можемо констатувати, що автор, використовуючи у своїх фейлетонах лінгвокультуреми, переосмислює їх. За їх допомогою він намагається «відкрити очі» читачеві на події та факти, до яких давно звик і не розуміє їх абсурдності і безглуздості, вважаючи чимось цілком прийнятним.

Перспективи подальших досліджень убачаємо в більш детальному лівгвостилістичному та лінгвокультурологічному аналізі фейлетонів Дейва

Баррі, а також у вивченні не тільки публіцистики Дейва Баррі, а й белетристики автора.

Список використаних джерел

1. Бухонкина А. С. Типология культурем и их ассиметрий в языках разного типа / А. С. Бухонкина // Романо-германская филология. – Саратов : Изд-во СГУ, 2002. – С. 66-72.
2. Здоровега В. Й. Теорія і методика журналістської творчості : підручник / В. Й. Здоровега. – 2-ге вид., перероб. і допов. – Львів : ПАІС, 2004. – 268 с.
3. Кройчик Л. Е. Современный газетный фельетон / Л. Е. Кройчик. – Воронеж : Воронежский ГУ, 1975. – 230 с.
4. Медвідь Н. С. Лінгвокультуреми в українській соціально-психологічній прозі першої половини ХХ ст. : автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук 10.02.01 / Н. С. Медвідь. – Київ, 2009. – 25 с.
5. Томахин Г. Д. Реалии-американизмы. Пособие по страноведению: учеб. пособие для ин-тов и фак. иностр. яз. / Г. Д. Томахин. – М. : Высш. шк., 1988. – 239 с.
6. Barry Dave Dave Barry's Greatest Hits [Electronic source] / Dave Barry. –Режим доступу : <http://www.e-reading.club/book.php?book=79498>
7. Barry Dave Night Of The Living Chocolate [Electronic source] / Dave Barry. –Режим доступу : <http://www.miamiherald.com/living/liv-columns-blogs/dave-barry/article1936923.html>
8. Webster's Third New International Dictionary of the English Language, Unabridged / Philip Babcock Gove, Merriam-Webster, Inc. Merriam-Webster, 2002. – 2806 p.

**БІОНІМИ В ТОПОНІМІЧНІ СИСТЕМІ
УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ**

У статті з'ясовано шляхи виникнення топонімів сучасної української літературної мови, становлення та розвитку; проаналізовано топонімічну класифікацію О. Суперанської.

Ключові слова: *топонім, біонім, фітонім, зоонім.*

The article defines the ways of appearance of toponyms in modern Ukrainian literary language, their formation and development; analysed toponymic classification by A. Superanska.

Key words: *toponym, fitonym, zoonym.*

Історія становлення географічних назв відображає розвиток людського пізнання та еволюцію ставлення людини до зовнішнього світу, природного, створеного природними умовами, й соціального, освіченого в результаті взаємодії різних суспільних інститутів.

Дослідженню топонімів присвячено багато праць, оскільки нерозшифровані географічні назви гірше запам'ятовуються й ними важко користуватися, а, крім того, назви інколи проливають світло на такі процеси та явища, про які не збереглося інших свідчень. На думку Е. Мурзаєва, «будь-яке народження топоніма зумовлюється історичними умовами, географічним середовищем і здійснюється засобами мови. Через топоніміку можна виявити колишні фізико-географічні особливості території, характер розселення, специфіку формування населених пунктів тощо» [3, с. 25].

Першим дослідником народної ландшафтної термінології в Україні був П. Тутковський. Він створив словник геологічної термінології, до якого увійшло 5000 українських наукових термінів. Народну мову він вважав

«живим організмом» і зазначав: «Природнича термінологія існує в народній мові, у ній є дуже гарні та яскраві вирази, необхідно лише не полінуватися – ознайомитися з цими скарбами й по-науковому критично вивчити їх» [1, с. 3].

Питання топоніміки здавна були в колі інтересів як вітчизняних, так і зарубіжних дослідників (І. Срезневський, М. Максимович, М. Сумцов, О. Соболевський, О. Саліщев та ін.). На сьогодні цікавими для дослідження є розвідки А. Белецького, О. Суперанської, Ю. Карпенка, Р. Кравчука, В. Німчука та ін..

Топоніміка (від грец. *topos* – місце і *onoma* – ім'я, назва) – це наука, що займається вивченням історії виникнення географічних назв, їх смислового значення, розвитку, сучасного стану, написання й вимови. Е. Мурзаєв зазначає, що це інтегральна наукова дисципліна, яка розвивається на стику географії (питання виникнення та еволюції географічних назв, способи зображення їх на карті), історії (історичні передумови виникнення і зміни назви) та лінгвістики (форма, семантика, смислова сторона та синонімія географічних назв, правила їх орфографії та орфоєпії), використовуючи матеріали з цих галузей [3, с. 25]. Отже, топоніміка – наукова дисципліна, яка, поруч із вивченням власне географічних назв (топонімів), їх смислового значення, походження, функціонування, вивчає природні та соціальні умови минулого, за яких вони виникли.

Предметом дослідження топоніміки є закономірності виникнення, формування й розвитку як окремих географічних назв, так і топонімічних систем (ландшафтів). Під топонімічним ландшафтом розуміють закономірно складену на певній території систему назв форм рельєфу, населених пунктів, водних об'єктів тощо [2, с. 7]. Дослідження топонімічного ландшафту не виключає вивчення окремо взятої назви, але вимагає врахування тих зв'язків, у яких перебуває кожна назва як складовий елемент природно-топонімічної системи.

Підтримуємо думку Н. Таранової про те, що «топоніміка, хоча й спирається на закони мови, однак тісно пов'язана з природою, населенням і господарством території, тому в широкому розумінні є розділом географічної науки» [4, с. 9].

На думку В. Шевцової, топоніми є величезним сховищем географічної термінології, яка беззаперечно необхідна ландшафтознавцям у процесі картографування територіальних одиниць, наприклад, Донецький Кряж, Підвисоке, Калинова Балка, Красне Поле, Польове, Струлецький Степ, Крута Гора, Красний Кут, Малий Суходіл, Мирна Долина, Степне, Степове [6, с. 10].

Найбільш актуальною проблемою в дослідженні топонімів є їх класифікація. Про цей факт незаперечно свідчить ціла низка досліджень. Про складність проблеми класифікації топонімів переконує відсутність у мовознавстві єдиного підходу до її вирішення. Однак, на нашу думку, приваблює своєю оригінальністю запропонована класифікація О. Суперанської. Учена виділяє безпосередні топоніми, що змальовують сутнісні риси, характерні для об'єктів, і опосередковані, тобто ті, що не дають ніякої географічної характеристики об'єктів. За ступенем номінації вчена ділить топоніми на первинні, що утворюються безпосередньо від імен прозивних, та неперервні, похідні до інших власних імен [5, с. 65-67].

подаємо класифікацію в таблиці.

ТОПОНІМІЧНА КЛАСИФІКАЦІЯ О. СУПЕРАНСЬКОЇ

Фізико-географічні топоніми	Категорії об'єктів	Характеристика категорій	Підкатегорії об'єктів	Характеристики підкатегорій
	Ороніми	Назви елементів рельєфу	-	-
	Гідроніми	Назви водних об'єктів	Потамоніми	Назви річок
			Лімноніми	Назви озер
			Пелагоніми	Назви морів
			Гелоніми	Назви боліт
	Біоніми	Назви представників органічного світу	Фітоніми	Назви представників флори
			Зоотопоніми	Назви представників фауни
Суспільно-культурні топоніми	Ойконіми	Назви поселень	Комоніми	Назви сільських поселень
			Полісоніми	Назви міст, міських поселень
	Антропоніми	Назви, що походять від власних імен людей	-	-
	Хороніми	Назви країн і областей		
	Теоніми	Назви релігійних об'єктів		
	Дромоніми	Назви доріг, шляхів		
	Урбаноніми	Назви міських об'єктів		

Отже, головна функція топонімів – виявити серед географічних об'єктів одиниці одного класу без вказівки на їх ознаки. Особливостями топонімії є те, що ця підгрупа лексики має граматичні особливості, а в

семантичному аспектів топоніми меншою мірою залежать від свідомості носіїв мови.

Список використаних джерел

1. Василюк Л. Л. Фізико-географічна зумовленість топонімії Волинської області : автореф. дис... к-та геогр. наук : 11.00.01 / Ін-т географії НАН України / Л. Л. Василюк. – К., 2000. – 18 с.
2. Жучкевич В. А. Общая топонимика / В. А. Жучкевич. – Минск : Высшая школа, 1980. – 287 с.
3. Мурзаев Э. М. География в названиях / Э. М. Мурзаев. – М. : Наука, 1982. – 177 с.
4. Таранова Н. Основні етапи розвитку топонімії як науки / Н. Таранова // Наукові записки Тернопільського НПУ імені В. Гнатюка. Серія : Географія. – 2006. – № 2. – С. 8-12.
5. Суперанская А. В. Теория и методика ономастических исследований / А. В. Суперанская. – М. : Наука, 2007. – 163 с.
6. Шевцова В. О. Топонимия Луганщины : посіб. для студента й учителя словесності / В. О. Шевцова. – Луганськ : Знання, 2000. – 116 с.

УДК 81`27:811.11+811.161.2

Катерина Олейнікова

АМЕРИКАНСЬКИЙ ВАРІАНТ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ЯК ДЖЕРЕЛО НЕОЛОГІЗМІВ В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ

Статтю присвячено дослідженню впливу американської англійської на англійську та українську мови, оскільки тенденція до «американізації» українського життя знаходить своє відображення в «американізації» української мови, що виражається у проникненні в нього численних англіцизмів та американізмів. Мета статті – визначити особливості

американського варіанту англійської мови, дослідити американізми в англійській та українській мовах та їх уживання в мовленні.

Ключові слова: англійська мова, американський варіант, американізм, англіцизм, неологізм.

This article is devoted to the impact of American English on English and Ukrainian, as the trend towards the «Americanization» of Ukrainian life is reflected in the «Americanization» of the Ukrainian, which is expressed in the penetration into it of numerous anglicisms and Americanisms. The article aims to determine the peculiarities of the American variant of the English language, to explore the Americanisms in the English and Ukrainian languages and their use in our lives.

Key words: English, American English, Americanism, anglicism, neologism.

Американський варіант англійської (англ. *American English*, абр.: *AmE*, *AE*, *AmEng*, *USEng*, *en-US*) – мовний варіант англійської мови, який сформувався на території США. Величезний внесок у формування американської англійської вніс Ной Вебстер (1758-1843). Він був «батьком-засновником» мови. Н.Вебстер розробив більшість американських норм фонетики, орфографії і лексики мови, прийнятих наші дні. Особлива заслуга в розвитку американської англійської належить Вашингтону Ірвінгу, Фенімору Куперу, Уолту Уйтмену, Марку Твену, О. Генрі і Джеку Лондону – багато хто з видатних американських письменників цього періоду були прихильниками глибокого вивчення скарбниці народної мови і переконаними противниками пуристів, які прирівнювали будь-які американізми до варваризмів.

Англійська сучасної американської мови відома як «спрощена мова». Це визначення повною мірою відображає суть цього варіанту. Звичайним людям з різних країн світу, які вирушали в Америку в пошуках багатства, необхідна була універсальна мова спілкування. Чиста британська мова

англійських аристократів не підходила для оволодіння простим людом. Тому в основі сучасного американського варіанту лежить розмовна мова британської буржуазії і торговців. Однак в різні часи не тільки ірландці, шотландці та британці освоювали землі Північної Америки. У пошуках щастя туди відправилися й інші європейські народи: італійці, іспанці, німці, французи, скандинави та слов'яни. Новоутвореній народності знадобився єдиний засіб спілкування, щоб національні мови кожного не стали каменем спотикання. Цим засобом стала перетворена англійська мова, яка є легшою у вимові, написанні, в граматиці, і в той же час містить елементи інших мов. У результаті, сформувався всім відомий варіант сучасної американської англійської.

Американський варіант англійської мови включає сукупність елементів лексичного, фонетичного, орфографічного рівня, граматичні, стилістичні, семантичні особливості які створюють національний колорит і відтворюють певний зв'язок з природними кліматичними умовами, культурою, традиціями та історією США. Оскільки американізм є єдиними словесними позначеннями цих явищ і предметів американської дійсності, ці слова, -мовні звороти, що відображають особливості англійської мови в США або запозичені з американського варіанту англійської мови вживаються як американцями, так і іноземцями.

За словами відомого британського журналіста М. Енгеля, мешканці Туманного Альбіону все частіше використовують *rookie* (амер.) замість *newcomer* (англ. новачок), *elevator* (амер.), замість *lift* (англ. ліфт), *wrench* (амер.), замість *spanner* (англ. гайковий ключ) тощо [1].

Мова, якою розмовляють сучасні українці щодаля, то більш змінюється. Сучасна українська мова розвивається, а можливо і деградує завдяки зусиллям модних музикантів, сучасних літераторів, рекламистів із телебачення та інтернет-блогерів – є прихильники і такої точки зору. Лексична система мови засобів масової інформації – найдинамічніша система сучасної української літературної мови. Це –

багатюще джерело для дослідження новітніх тенденцій у розвитку сучасної літературної мови. Одним із найпомітніших процесів, що відбуваються у нашій мові сьогодні, є процес активного поповнення лексики української мови англомовною лексикою.

Англомовні інтелектуальні «збагачення» часто викликають огиду й несприйняття. Кількість англіцизмів та американізмів в одній фразі часом сягає такого числа, що глядач (слухач) уже не здатен сприймати інформацію: *«Генеральний директор холдингової, консалтингової чи трастової компанії організовує тренінгові курси, наділяє бізнес-планами, складає лістинг котирувань відповідно до маржі, встановленої Нацбанком, укладає ф'ючерсні контракти, які набувають сили при в'їзді до офшорних зон»*. Чи не зрозуміліше й простіше було б сказати: *«Генеральний директор розпорядчого, дорадчого чи довірчого товариства організовує навчання, складає список вартісності відповідно до допуску, встановленого Нацбанком, укладає майбутні угоди, які набувають чинності при виїзді до невіддільних зон»*? Іноді людям, які вже звикли до таких запозичень, видається, що неможливо дібрати українські відповідники. Та це далеко не так. Скажімо, популярне слово *консалтинг* має в українській мові сім відповідників (деякі з них – синоніми): *порадництво, дорадець, порадник, радний, дорадчий, порадний, порадчий*.

Завдяки ЗМІ частина запозиченої лексики досить швидко освоюється, збагачується похідними утвореннями, граматикалізується: *національний хіт-парад, хітова пісня, хітова програма, хітова дівчина, офшорна гра (телевізія), фостерна сім'я*.

Ужиті невмотивовано слова англійського походження часто є агнонімами (словами, значення яких незрозуміло, невідомо більшості носіїв мови). Найчастіше вони вимагають спеціальної розшифровки, семантизації засобами рідної мови. Подібна лексика засмічує нашу мову, призводить до нерозуміння мови, до того ж легко може бути замінена українськими аналогами.

Таким чином, думка, що американізм засмічують нашу культуру, сприяють втраті інтересу сучасної молоді до рідної мови і стають причиною зниження загальної грамотності населення є актуальною. З іншого боку, проникнення в нашу мову запозичень – це закономірне явище, яке відбиває активізацію стосунків між нашою країною і англомовним світом. Захоплення англіцизмами та американізмами стало модою, яке обумовлене молодіжними стереотипами і ідеалами. Таким стереотипом нашої епохи служить образ американського суспільства, що ідеалізується, в якому рівень життя набагато вищий, і високі темпи технічного прогресу ведуть за собою весь світ.

Список використаних джерел

1. Інтернет-джерело. – Режим доступу :
<http://podrobnosti.ua/podrobnosti/2008/11/09/565207.html>
2. Інтернет-джерело. – Режим доступу:
<http://www.e-reading.club/book.php?book=79970>
3. Інтернет-джерело. – Режим доступу: <http://pressa.tv/interesnoe/5575-amerikanskie-neologizmy-v-russkom-yazyke.html>

УДК 81`33:821.161.2

Юлія Семенченко

**ВЕРБАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПТУ «ЖІНКА» В
РОМАНІ П. ЗАГРЕБЕЛЬНОГО «РОКСОЛАНА»
(МІКРОКОНЦЕПТ «ВНУТРІШНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ»)**

Статтю присвячено аналізу концепту «жінка» в сучасній лінгвістиці (на матеріалі роману П. Загребельного «Роксолана»). Автор звертає увагу на тлумачення мікроконцепту «внутрішні характеристики», складовими якого є морально-етичні якості, емоційно-психологічні характеристики та інтелектуальні здібності.

Ключові слова: *концепт, мікроконцепт, жінка, внутрішні характеристики.*

The article is devoted to analysis of the concept «woman» in modern linguistics (based on the novel by P. Zagrebelny «Roksolana»). The author draws attention to the interpretation microconcept «internal characteristics», the components of which are «ethical qualities», «emotional and psychological characteristics» and «intellectual abilities».

Key words: *concept, microconcept, the woman inner characteristics.*

На етапі поступу сучасної лінгвістичної науки основним та актуальним стало ознайомлення з такими моделями репрезентації знань і уявлень людини про навколишній світ, як картина світу, фрейм, стереотип, архетип, концепт тощо. Саме центральний термін лінгвокультурології – концепт – є найбільш суперечливим у мовознавстві. Сьогодні питання відображення об'єктивного світу в концептах знайшло місце в розвідках як вітчизняних, так і зарубіжних учених [3, с. 45]. Лінгвісти сходяться на думці, що поняття «концепт» доцільно використовувати для «репрезентації світоглядних, інтелектуальних та емоційних інтенцій особистості, відображених у її творіннях – текстах» [1, с. 181]. Саме ці положення й визначили актуальність обраного дослідження.

Зазначимо, що вперше на матеріалі російської мови спробу здійснити лінгвокультурний аналіз концепту «жінка» реалізувала В. Телія [4, с. 261-262].

Нами зроблено спробу дослідити концепт «жінка», зокрема мікроконцепт «внутрішні характеристики», на прикладі роману П. Загребельного «Роксолана». Мікроконцепт «Внутрішні характеристики» включає такі концептуальні аспекти: «Морально-етичні якості», «Емоційно-психологічні характеристики», «Інтелектуальні здібності».

Лексико-семантичне поле «**Морально-етичні якості**» (17 лексем) уналежнює лексеми на позначення позитивних та негативних рис жінки:
а) позитивні: доброзичливість, ввічливість, щирість, гостинність, щедрість,

любов, лагідність; б) негативні: зухвалість, хитрість, передбачливість, упертість, мудро-підступна, злість, підступність, гнів, пихата, кровожерна.

Наведемо приклад:... *але доброзичливості їм вистачило ненадовго...*; *Вона поєднала в собі лагідність звичаїв цивілізованих країн з гостинністю первісних народів. Полонила всіх своєю ввічливістю, щирістю, чарівливістю в бесіді, даровитістю, щедрістю, любов'ю до наук... Окрім розуму й зухвалості, гяурка володіла ще незбагненою хитрістю й передбачливістю; Мала гяурка наважилася навіть розпочати богословську суперечку з своїм повелителем; Зоставалася мудро-підступною навіть по смерті; Пихата Махідеван навіть розвеселила дівчину.*

Концептуальний аспект «Емоційно-психологічні характеристики» представлено такими лексичними рядами.

а) стереотипні жіночі якості: самотність, беззахисність, безоборонність, сама тепер, як трепетання вітру, як переблиск думки в пільмі небуття, загадкова, щаслива, горда (8 лексем).

Наведемо приклад: *Стояла, знесена над світом, самотня, мов храм на площі, беззахисна, безборонна..; Вона ж сама тепер, як трепетання вітру, як переблиск думки в пільмі небуття, не стане її, а думка житиме, битиметься, злітатиме; Ібрагім розумів, що не може так піти від цієї загадкової жінки; А чи стала вона щасливішою і вільнішою?*

б) психічний стан: знервованість, нестерпність: стара змія, роз'юшена, здичавіла, як тигриця, змучена смертями, зранений звір; безпомічність, безпорадність, знеможена, розгублена жінка, спокійна (12 лексем).

Наведемо приклад: *Вона шептала й сичала, як стара змія; ... з'явився у покої Хуррем саме вчасно, щоб порятувати її від нового, ще лихішого наступу роз'юшеної, здичавілої, як тигриця, І вона – як зранений звір; Та була спокійна, як завжди.*

в) ситуативні емоційно-психологічні характеристики, що фіксують вольове начало в жінці: могутня за владу, сила жінки, незламний і

безсмертний дух, вільна, мужня, сильна особистість; всемогутня і безсила до розпачу (6 лексем).

Наведемо приклад: ... **стала могутнішою за владу й за всю імперію. Ось сила жінки! Ось її влада!**; – *Не плач, – потішила її Роксолана. – Мене ніхто не отруїть. Моє тіло відитовхне отруту. Хіба ти не бачиш: воно напнуте, як струна. А коли не тіло, то дух мій відкине все. Хай усі знають про це! Мій дух! Мій незламний, мій безсмертний дух!; Мала Хуррем була така **сильна особистість**, що він мимоволі вимушений був визнати існування поряд з собою ще когось; **Всемогутня – і безсила до розпачу.***

У концептуальному аспекті «Інтелектуальні здібності» виділено незначну кількість прикладів, що здебільшого позначають мудру, розсудливу жінку: мудра, неймовірний розум, непокорений, свавільний, як оті безмежні степи/ дурна (5 лексем).

Наведемо приклад: *Так розмірковувала мудра валіде, спокійно спостерігаючи тимчасове захоплення свого сина малою українкою. Хуррем – це розум, непокорений, свавільний, як оті безмежні степи, Так само весела, безтурботна, молода й дурна, як і Гульфем.*

Отже, проаналізувавши мікроконцепт «Внутрішні характеристики» – 42 лексеми, доходимо висновку, що переважають слова на позначення негативних морально-етичних якостей жінки (*зухвала, хитра, передбачлива, уперта, мудро-підступна, зла, підступна, пихата, кровожерна*), що дає можливість змалювати, з однієї сторони, умови виживання (образ Роксолани), з іншої шляхи знищення суперниці (валіде, Махідеван). Однак наявними є й лексеми на позначення позитивних морально-етичних якостей (*ввічливість, щирість, гостинність, щедрість, любов, лагідність*), що змальовують ставлення жінки до коханого, дітей.

Яскраво описати образ жінки-бранки дають змогу лексеми на позначення стереотипних жіночих якостей (*самотність, беззахисність, безоборонність*); її психічного стану (*знервована, змучена смертями, зранений звір; безпомічність, безпорадність, знеможена*) й ситуативних

емоційно-психологічних характеристик, що фіксують вольове начало в жінці (*могутня за владу, сила жінки, незламний і безсмертний дух, вільна, мужня, сильна особистість; всемогутня і безсила до розпачу*). Образ Валіде змальовують в основному лесеми, що мають негативне забарвлення (стара змія, роз'юшена, здичавіла, як тигриця).

Список використаних джерел

1. Грузберг Л. А. Концепт // Стилистический энциклопедический словарь русского языка; под ред. М. Н. Кожинной / Л. Грузберг – М. : Флинта : Наука, 2003. – С. 181-184.
2. Загребельний Павло Роксолана [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrlib.com.ua/books/printout.php?id=131&bookid=2>.
3. Приходько А. М. Концепти і концептосистеми в когнітивно-дискурсивній парадигмі лінгвістики / А. М. Приходько. – Запоріжжя : Прем'єр, 2008. – 332 с.
4. Телия В. Н. Русская фразеология. Сематический, прагматический и лингвокультурологический аспекты / В. Н. Телия. – М. : Языки русской культуры, 1996. – 288 с.

УДК 181.161.2'371

Карина Сидоренко

АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ КАТЕГОРІЇ ПРОСТОРУ В УКРАЇНСЬКОМУ МОВОЗНАВСТВІ

У статті розглянуто різноманітні підходи до вивчення категорії простору, об'єктивованої в художніх і поетичних текстах, як провідної категорії побудови художньої дійсності та зроблено огляд праць українських лінгвістів у відповідному напрямі. Виявлено основні типи простору, котрі досліджуються в сучасному українському мовознавстві: образний, міфолорний, ідіоматичний, топонімічний.

Ключові слова: *категорія простору, семантика простору, образний простір, міфолорний простір, ідіоматичний простір, топонімічний простір.*

The article focuses on different aspects of studying of the space category as the central category in creating artistic reality in literary and poetic texts. The researches, carried out by Ukrainian linguists, in the sphere of space semantics are highlighted. The main types of space investigated by Ukrainian philologists are singled out: image, mythologic, idiomatic, toponymic.

Key words: *category of space, space semantics, image space, mythologic space, idiomatic space, toponymic space.*

Актуальність дослідження зумовлена загальним спрямуванням сучасних лінгвістичних розвідок на дослідження категорії простору, як однієї з центральних категорій людської свідомості.

Метою дослідження є узагальнення аспектів вивчення категорії простору в сучасному українському мовознавстві та виявлення основних типів досліджуваного простору в художніх та поетичних текстах.

Простір є одним із тих «фундаментальних понять», що «підлягають лексикалізації в усіх мовах світу» і «вказують на спільний поняттєвий базис, на якому ґрунтуються людська мова, мислення і культура» [3, с. 321–322].

До лінгвістики категорія простору увійшла з працями М. М. Бахтіна, Ю. М. Лотмана, Д. С. Лихачова та ін. На відміну від М. М. Бахтіна, який увів поняття хронотопу як суттєвого взаємозв'язку часових і просторових відношень, Ю. М. Лотман характеризує художній простір як універсальний, первинний і основний засіб художнього моделювання, унаслідок чого простір постає обов'язковим атрибутом художнього тексту.

Проблема простору плідно вивчається і в українському мовознавстві. Науковці, спираючись на досвід та наукові здобутки своїх закордонних попередників, продовжують вивчати категорію простору, її класифікацію та засоби вираження у художніх та поетичних текстах.

Ідею філософського потрактування категорії простору підтримує український мовознавець О. В. Боронь, який пропонує теорію простору як «філософського концепту літературного твору», оскільки простір –

«категорія інтегральна, що включає в себе, з одного боку, певну філософську квінтесенцію, а з іншого – узагальнює напрацювання літературознавців у напрямку дослідження іманентних властивостей літератури» [2, с. 39]. На думку О. В. Бороня, у художньому тексті можна виділити декілька різновидів простору, що часто взаємоперетинаються, проте їхня певна відокремленість очевидна: простір *реальний, історичний, ірреальний і абсолютний*.

Інтерес до мовних одиниць із просторовим значенням помітно зріс у зв'язку із залученням когнітивного аналізу до дослідження мовних фактів. Вивченню просторової лексики присвячені праці таких лінгвістів як В. С. Головіної (просторові параметри у поезії О. Забужко), Н. В. Романової (лексико-семантична група слів з просторовим значенням у німецькій мові (діахронічне дослідження) та ін. Когнітивний підхід дозволяє лінгвістам поглянути на семантику просторової лексики письменника чи поета як на мовне втілення моделі світу, що існує у його свідомості. Тому розвідки направлені на дослідження мовного вираження простору в картині світу того чи іншого поета/письменника, наприклад: мовний образ простору в поезії Михайля Семенка (І. Є. Богданова), В. Поліщука (Т. В. Скорбач), художній простір у мовній картині світу В. Стуса (А. Демченко), міфологічний простору крізь призму мови та культури (О. С. Колесник) та ін.

У сучасній українській лінгвістиці також досліджується концептуалізація простору. Концептуальний простір, слідом за Д. С. Лихачовим, розглядається як сукупність взаємопов'язаних концептуальних сфер, що відбивають знання індивіда про певні фрагменти світу. В. Г. Ніконова досліджує концептуальний простір трагічного, О. В. Стефурак розглядає концептуалізацію простору в семантиці прийменників французької та румунської мов, І. О. Андрєєва вивчає лінгвокогнітивні параметри концептуалізації простору засобами англійської фразеології, Л. В. Губа аналізує семантику простору та її концептуалізацію у малій прозі Германа Гессе. Аналізуючи мовну концептуалізацію простору, лінгвісти відзначають специфічний характер сприйняття і кодування

просторових відношень у людській свідомості та в мові.

Аналіз наукової літератури дозволив визначити, що в українському мовознавстві започатковано дослідження наступних типів простору в художніх та поетичних творах:

Образний простір, котрий утворюється функціонуванням словесних поетичних образів – архетипних, стереотипних, ідіотипних і генотипних, що виокремлюються на основі комплексу критеріїв – функціонального, семантичного, синтаксичного й когнітивного [1];

Ідіоматичний простір – сукупність взаємопов'язаних концептів різного рівня абстракції, об'єднаних подібними категоріальними ознаками та актуалізованих ідіоматичними засобами мови [6];

Міфолорний простір, який розуміють як сукупність знань, ідеалів, цінностей, систему поглядів носіїв міфолорних традицій, що спирається на категоріально-семантичні доміанти, а саме, світоглядні, моральні і образні стереотипи, ославлені в художньому тексті [4];

Топонімічний простір – сукупність топонімів створює в авторській поетичній системі мовлення топонімічне простір, який стає підґрунтям лексико-семантичного прирощення від окремого епізоду твору до контексту всього історичного роману [5].

Отже, в українському мовознавстві категорія простору розглядається як одна з центральних категорій людської культури, що зумовлена культурно-історичним досвідом народу /нації та відображає специфіку уявлень про простір у свідомості людини. Тож, дослідження художніх та поетичних текстів допомагає з'ясувати особливості авторської та національної картини світу в певних просторових параметрах.

Перспективою дослідження може бути проведення компаративного аналізу аспектів дослідження категорії простору в українському та сучасному зарубіжному мовознавстві.

Список використаних джерел

1. Белехова Л. И. Образное пространство американской поэзии / Л. И. Белехова // Язык и пространство : проблемы онтологии и эпистемиологии : [монография] / А. Э. Левицкий, С. И. Потапенко, Л. И. Белехова и др.; под. ред. А. Э. Левицкого, С. И. Потапенко. – Нежин : Издательство НГУ имени Николая Гоголя, 2001. – С. 349-382.
2. Боронь О. В. Поетика простору в творчості Тараса Шевченка / О. В. Боронь. – К. : Агентство «Україна», 2005. – 152 с.
3. Вежбицкая А. Язык. Культура. Познание / Анна Вежбицкая [Отв. ред. М. К. Кронгауз]. – М. : Русские словари, 1996. – 416 с.
4. Волкова С. В. Складові міфологного простору в художньому тексті / С. В. Волкова // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Лінгвістика» : Збірник наукових праць. – Херсон : ХДУ, 2013. – Випуск ХІХ. – С.238-241.
5. Удовенко Л. О. Авторське створення топонімічного простору в художньо-історичному творі (на матеріалі роману Павла Загребельного «Диво») / Л. О. Удовенко // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. – 2012. – № 1006. – Серія : Історія України. Українознавство: історичні та філософські науки. – Вип. 15. – С. 105-109.
6. Фещенко Ю. І. Структура ідіоматичного простору «homo socialis» в сучасній англійській мові / Ю. І. Фещенко // Мовні і концептуальні картини світу : Зб. наук. праць. – Вип. 18. Кн. 2. – К. : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2005. – С. 236-240.

**ФЕЙКОВІ НОВИНИ В УКРАЇНО- ТА АНГЛОМОВНОМУ
МЕДІАПРОСТОРИ**

Статтю присвячено з'ясуванню понять «медіапростір» та «фейкові новини». Зокрема подається класифікація фейкових новин, їхні різновиди та призначення.

Ключові слова: *медіапростір, новина, фейк, інтернет.*

The article focuses on the definition of the notions «media space» and «fake news». In particular, it gives the classification of fake news and their varieties and role.

Key words: *media space, news, fake, Internet.*

У демократичному суспільстві медіа є одним з найважливіших інструментів громадянського суспільства, оскільки, перш за все, вони забезпечують людей інформацією, що впливає на процес формування думок і позицій та на здійснення політичного вибору. Фейкові новини у наш час є інструментом у політичній боротьбі, виявленні думок особистості та здатності впливати на свідомість та погляди інших.

Актуальність нашого дослідження полягає в тому, що фейкові новини – явище досить нове та недосліджене. Тому є потреба розтлумачити це поняття та з'ясувати роль його існування у медіапросторі.

Метою нашого дослідження є з'ясування значення та функцій фейкових новин в україно- та англomовному медіапросторі.

Поставлена мета вимагає вирішення таких **завдань**: з'ясувати значення понять «медіапростір» та «фейкові новини»; класифікувати фейкові новини за різними критеріями та визначити їхні функції у просторі мас-медіа.

Об'єктом нашого дослідження є медіапростір у його різнобічних виявах.

Предметом нашого дослідження є фейкові новини у медіапросторі та їхня роль у формуванні суспільної думки.

До проблеми визначення поняття «медіапростір» зверталось багато науковців, серед них М. Маклюен, Р. Харріс, Н. Кирилова, А. Кисельов, І. Мелюхін та інші. Першим дати визначення поняття «медіапростір» спромігся науковець М. Маклюен, який зазначив, що «медіапростір – це спосіб розширення людини. Тобто розширення можливостей людини і в той же час звуження самого простору, доступність до перегляду та участі у подіях у різних куточках планети» [1, с.301]. Р. Сталс зазначає, що медіапростір – це «електронні умови, в яких групи людей можуть працювати разом, навіть якщо вони не знаходяться в одному й тому ж місці в той же час. У медіапросторі люди можуть створювати в реальному часі візуальні та звукові середовища, що охоплюють фізично розподілені площі. Вони також можуть контролювати запис, доступ та відтворення зображень і звуків у цих середовищах» [2, с. 25].

Фейкові новини – повністю або частково вигадана інформація про суспільні події, явища, певних осіб, яка подається у ЗМІ під виглядом справжніх журналістських матеріалів. Такі новини часто носять гумористичний або сатиричний характер і створюються з метою висміювання або привернення уваги до важливих суспільних проблем чи тенденцій.

Ми класифікуватимемо їх за такими критеріями як **форма та зміст**.

За формою розрізняють фотофейки, відеофейки та текстові фейки.

Фотофейки поширені у медіапросторі, але водночас і найлегші для спростування. Вони створюються шляхом застосування фотошопу, коли на картинку-оригінал накладаються нові елементи для досягнення певної мети. Це можуть бути фотофейки політичного характеру, наприклад, зображення російського танку накладають на фото українського села (або і російського,

хто ж знає, фото якої місцевості це насправді) і підписують його якимось на кшталт «*Російські збройні сили наступають на поселення мирних жителів Донбасу*». Ще одним фотофейком, що набув широкого розголосу, стало фото американського актора Чака Норріса з підручником української мови в руках. Це фото розповсюдилось просторами інтернету перед 9 листопада – Днем української мови та писемності. Автор хотів просто порадувати українців «фотожабою», але журналісти прийняли це фото за чисту монету та розповсюдили на різних сайтах інформацію, що Чак Норріс закликає українців за кордоном не забувати про своє коріння та вивчати українську мову. Ось що говорить про цей фотофейк його автор Федір Гонца: «Оскільки персона Чака Норріса є відомим інтернет-мемом і має вагу й авторитет, я вирішив зупинився саме на ньому. Тоді знайшов фото в якомусь британському ЗМІ, яке підходило під ідею, далі додав логотип UA DAY та підручник з української мови. Робив це все в GIMP-і» [8]. На запитання журналіста, чи не боїться автор помсти Чака Норріса, Федір відповів: «Ну а як його не боятись – він же супергерой! А я використав без дозволу фото, на якому він презентує свою (до речі!) автобіографічну книжку. Я такого зазвичай не роблю, використовую ВПЗ (вільне програмне забезпечення) і все таке. Але, сподіваюсь, він поставиться до жарту із розумінням» [4].

Відеофейки – це відео, які маскуються під справжні, документальні, при цьому, швидше за все, є добре відрежисовані. Їхнім призначенням є покращення іміджу чи реклама певної людини або торгової марки. В деяких випадках створюється просто для жарту.

Текстові фейки є найпоширенішими у медіапросторі, адже їх недостовірність можна перевірити лише з плином часу, коли, зважаючи на різноманітні обставини, розкривається неправдивість тієї чи іншої новини.

За змістом фейкові новини поділяються на **політичні, соціальні та економічні**.

Політичні фейки в україномовному медіапросторі сьогодні пов'язані, перш за все, зі складною політичною ситуацією на сході України. Російські

ЗМІ наполегливо розповсюджують неправдиві новини на своїх сайтах, в газетах, по телебаченню. У свій час українські журналісти копіюють усе це і подають «за чисту монету». Наведемо приклад: *«Яценюк воював в Чечні та брав участь в тортурах і розстрілах російських військовополонених»*. Таким чином, за даними російського слідства, А. Яценюк брав участь як мінімум у двох збройних сутичках, що відбувалися в Грозному – 31 грудня 1994 року на площі «Мінутка» і в лютому 1995 року в районі міської лікарні № 9. Зауважимо, що бої за площу «Мінутка» були одними з найбільш запеклих і кровопролитних під час першої Чеченської війни. У цей час центр міста був фактично стертий з лиця землі. Відповідно до цієї новини, А. Яценюк нагороджений вищою нагородою Джохара Дудаєва «Честь нації» за «знищення російських військовослужбовців». Та спростування цієї новини очевидне, адже у той час депутат навчався на юридичному факультеті Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, тому не міг фізично воювати у Чечні.

Не оминули журналісти можливість скомпрометувати і нещодавнообраного президента Сполучених Штатів Америки Дональда Трампа. Кореспондент видання «CBS News» Юліанна Голдмен розмістила новину у соціальній мережі Twitter: *«DonaldTrump's team has asked White House how his children could receive top secret security clearances - details on CBSEveningNews»* [5] («Команда Дональда Трампа спитала у Білого Дому, як отримати доступ до секретних матеріалів для його дітей – деталі на CBSEveningNews»). Плітки навколо колишнього кандидата у президенти та нинішнього президента США поширюються все більше і більше. Їхній діапазон розростається і охоплює навіть сім'ю політика. Доступ до секретних матеріалів дозволяє людині оволодіти секретною інформацією (державні або організаційні секрети) після завершення ретельної перевірки. Але сам Трамп спростував цей фейк, розмістивши пост на своїй сторінці у тій же соціальній мережі Twitter: *«I am not trying to get 'top level security clearance for my children. This was a typically false news story»* [5] («Я не намагаюсь отримати

доступ до секретних матеріалів для моїх дітей. Це типова неправдоподібна новина»).

Соціальні фейки з'являються частіше на веб-сайтах інтернет-простору та розповідають нам про неймовірні події з життя відомих людей, поп-зірок. Вони користуються популярністю в різних прошарків населення, тому віднесемо їх саме до соціальних. Наприклад: *«Солісти популярного дуету «Потап і Настя» зустрічаються»*. Часто навколо успішних музичних груп, акторів, людей, які співпрацюють один з одним, виникають чутки про їхні відносини. Так сталося і з дуєтом співаків Олексієм Потапенком та Настею Каменських. Інтернет-простір заповнили фотографії з Куби, на яких зображена пара, яка дуже нагадує Потапа та Настю. Ця фейкова новина «зіграла на руку» зірковій парі, адже збільшився інтерес до дуету, відповідно і рейтинги популярності зросли. Тут стикаємося з так званим «чорним піаром». Як зауважує І. Клоков: «Чорний піар – це не наука, як робити зло, а методика як за допомогою негативної інформації добиватися справедливості, порядності та переваги на ринку» [6, с. 34]. Ось і ця чутка підвищила популярність дуету в рази. Та все-таки вона є фейковою, адже сам співак спростував її у своєму інтерв'ю журналу «Viva»: *«Перші 4 роки нашої творчості ми постійно сварились. Чим більше ми сварились, тим популярніші ставали. Уже останні 4 роки нашої спільної праці ми отримуємо задоволення від пісень, які стають хітами. У процесі ми стали рідними людьми, але ніяк не романтичною парою»* [7].

Американська журналістка Вет Спотсвуд у своїй статті «10 fake 2015 news stories we wish were real» («10 фейкових новин, які, на жаль, не є реальними») [8] збрала новини, які у свій час насправді сприймалися як достовірні, але пізніше виявилися неправдоподібними. Наприклад: *«Halloween candy makes kids smarter»*. Френкі Лейк у журналі Weekly World News («Щотижневі світові новини») розмістив статтю, в якій оприлюднив дослідження науковців, які показали, що цукерки, які дітям дарують на свято Хелоувіну, сприяють активній роботі мозку, внаслідок чого дітлахи стають

розумнішими. Журналіст навіть подає свідчення матері хлопчика для підтвердження цієї інформації: *«My son was basically an idiot. I hate to say that because I love him, but he did poorly in all his classes, until he went trick-or-treating in 2009. He came back with a huge back of loot and proceeded to eat the entire bag in a week. We were stunned to see his test scores increase rapidly and now... he is a straight A student»* («Мій син був фактично ідіотом. Я ненавиджу казати це слово, адже я люблю його, але він був найгіршим з усіх предметів у школі, поки не пішов на свято Хелоувіну 2009 року. Син повернувся додому з величезним рюкзаком солодошів і продовжував їсти їх по пакунку на тиждень. Ми були приголомшені, коли побачили, що його оцінки за тестові роботи стрімко покращились, і зараз він прямо відмінник!») [9]. Але науковці спростували цю інформацію, назвавши псевдо-вченого некомпетентним, адже надмірне вживання солодошів навпаки шкідливе для мозку, і навіть свято не може перетворити солодоші на «батареї для розуму».

Отже, фейкові новини в україно- та англомовному медіапросторі можуть різнитися за видами, обсягом, способом передачі, але всі вони направлені на те, щоб дезінформувати читача та навіювати йому хибні думки з якогось питання. Читаючи такі новини, людина вірить інформації, змінює свої погляди, наміри, спосіб життя, що може призвести до неочікуваних наслідків.

Список використаних джерел

1. Маклюэн М. Понимание медиа : внешние расширения человека [пер. с англ. В. Николаева] // М. Маклюэн. – Москва : Канон-Пресс, 2003. – 301 с.
2. Сталс Р. Медіапростір / Р. Сталс. – Нью-Йорк : Херох PARC, 1986. – 210 с.
3. Голубовський Р. Як Чак Норріс «популяризував» українську мову / Р. Голубовський [Електронний ресурс]. – Режим доступу :

<http://poglyad.te.ua/podii/novyny/yak-chak-noris-populyaryzuvav-ukrajinsku-movu.html>

4. En Sabah Nur Top Security Clearance For TRUMP Children?! / Nur En Sabah [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://gagadaily.com/forums/topic/211657-top-security-clearance-for-trump-children/>
5. Segar M. Trump denies trying to get security clearance for his children / M. Segar [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <https://www.yahoo.com/news/trump-denies-trying-security-clearance-children-121941013.html>
6. Клоков И. Чёрный PR. Запрещённые приемы нападения и защиты / И. Клоков / СПб. : Издательский дом «Питер», 1998. – 158 с.
7. Потап об отношениях с Настей Каменских : «Музыка нас связала» [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://viva.ua/lifestar/news/37722-potap-ob-otnosheniyah-s-nastey-kamenskih-muzika-nas-svyazala.html>
8. Spotswood B. 10 fake 2015 news stories we wish were real / B. Spotswood [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://blog.sfgate.com/stew/2015/12/08/10-fake-2015-news-stories-we-wish-were-real/>

РОЗДІЛ 3
ТЕКСТ, ДИСКУРС, ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДУ ТА
ВИКЛАДАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

УДК 81`42:8121.11

Тетяна Кузнєцова

ВИРАЖАЛЬНІ ЗАСОБИ ВІДТВОРЕННЯ ЕМОЦІЙ У
ХУДОЖНІХ АНГЛОМОВНИХ ТЕКСТАХ

У статті проаналізовано статус виражальних засобів емоцій, що мають своєрідне значення в сучасних англомовних текстах. Предметом дослідження є комунікативно-прагматичні характеристики засобів вираження емоційності мовлення в англомовній прозі.

Ключові слова: емоція, емотивність, мовлення.

The article observes the status of expressive facilities of emotions that have an original value in modern English-language texts. The subject of research is communicative-pragmatic descriptions of facilities of expression of broadcasting emotionality in the English-language prose.

Key words: emotion, emotiveness, speech.

Літературні тексти виступають провідним типом джерел, що документують процеси розвитку емоційно-чуттєвого досвіду і художньо-естетичної культури. Це змушує поставити питання про порядок, принципи і методології проведення досліджень форм і засобів презентації емоцій у літературній мові.

У ході більш детального дослідження форм і засобів репрезентації емоцій у літературних текстах ефективним є застосування категорії емотивності.

О. Є. Філімонова визначає емотивність як полістатусну когнітивну категорію, яка має категоріальний статус на різних рівнях мовної системи і в говорінні – фонетично-фонологічному, лексичному, а також на рівні речення та тексту [2, с. 54].

Як фонологічна категорія емотивність чітко проявляється в інтонації; на лексичному рівні – в існуванні лексем-найменувань емоцій і специфічної емотивної та експресивної лексики, а також лексики, що описує емоції; на рівні речення категорія емотивності проявляється в існуванні емотивних структур; на рівні тексту – в структурно-семантичній організації висловлювання, існування специфічних емотивних одиниць тексту, мовностилістичні виразності. Таким чином, дослідження принципів і конкретних засобів реалізації емотивності в художньому тексті вимагає аналізу різних груп і рівнів виражальних засобів [1, с. 36-32].

Окремим напрямом досліджень лінгвістики є порівняльне вивчення статусу, типу та особливостей функціонування емотивних одиниць в текстах різної жанрової приналежності [4, с. 45]. У межах цього напрямку актуальним завданням є дослідження виражальних засобів відтворення емоцій у художніх англійських текстах.

Отже, емоції в письмовій мові можуть передаватися за допомогою:

- лексики;
- пунктуації;
- певної побудови речень;
- вигуків;
- вступних слів;
- звернення;
- графічного виділення різних частин тексту [3, с. 46].

Зображення почуття в мові вимагає особливих експресивних фарб:

- *What a bad joke?*
- *What a stupid joke?*

- *What a silly joke?*

- *What a naughty joke?*

В усіх репліках передається схоже почуття (обурення – indignation), але відтінки його різні.

Емоційно-експресивне забарвлення слів особливо яскраво виявляється при зіставленні синонімів:

Обличчя (*face*) – стилістично-нейтральне, морда (*muzzle*) (знижене), образ (*guise*) – висока:

There was a fine film of sweat on his face. – Там була тонка плівка поту на обличчі.

The sound fades into the distance as the smoke from its muzzle dissipates into the clear air. – Звук зникає вдалину, як дим від його морди розсіюється в прозорому повітрі.

Her guise was like a sunrise after the dark night. – Її погляд був схожий на схід сонця після темної ночі.

Остаточню визначає експресивне забарвлення слів контекст: нейтральні слова можуть сприйматися як високі і урочисті; висока лексика в інших умовах набуває глузливо-іронічного забарвлення; часом навіть лайливе слово може прозвучати лагідно, а лагідне – зневажливо:

Oh, you frigging fox. – Ах, ти ж чортова лисиця.

There is no better fox like you. – Немає ліпшої лисички за тебе.

Те, що в усному мовленні досягається за допомогою пауз і логічних наголосів, в письмовій – за допомогою знаків пунктуації:

«Bernard!» my mother scolded. – «Бернард!» – лаяла моя мати.

«Oh, piss off!» – О, відвали!

Іноді за допомогою вміло поставленого питання можна передати емоцій не менше, ніж за допомогою вигуку:

«Jim, did you take a look at that new lightweight bike?» – Джим, ти поглянув на цей новий легкий велосипед?

«*To help them through the depression? In sickness and in health, and all that? Another drink?*» – Щоб допомогти їм через депресію? У хворобі і в здоров'ї, і все це? Інший напій?

Три крапки – частий і незамінний знак у текстах великого емоційного напруження, інтелектуальної напруженості:

«*I don't know ... I'm not sure...*» – «Я не знаю... Я не впевнений...»

Вигуки – це своєрідні мовні знаки/сигнали, які служать для найкоротшого вираження реакції і бажань людини. Вигуки не є ні дієсловами, ні іменниками. Це просто вигук – і все:

«*Ah, she doesn't care about that.*» – «Ох, вона не переймається про це.»

Репрезентація емоцій за допомогою різноманітних виражальних елементів у англійській літературі виступає засобом формування й вираження індивідуального творчого стилю, що виявляється в загальному емотивному плані твору, включаючи, його емотивний тон, забарвлення, контекст, фон, сенс, а також зверненні до певної групи мовних засобів. Як наголошується в роботах з текстолінгвістики емоцій, «емотивна компетенція автора художнього твору постає, з одного боку – як процес відображення національно-культурних реалій, а, з іншого боку, як здатності автора використовувати систему різнорівневих емотивних засобів певної мови і стилістичних прийомів для відображення в тексті своєї індивідуальної естетичної концепції та емоційної картини світу».

Список використаних джерел

1. Певзнер Н. Английское в английском искусстве / Н. Певзнер. – СПб. : Азбука-классика, 2004. – 320 с.
2. Филимонова О. Е. Эмоциология текста : анализ репрезентации эмоций в английском тексте / О. Е. Филимонова : Учебное пособие. – СПб. : ООО «Книжный Дом», 2007. – 216 с.
3. Шаховский В. И. Лингвистическая теория эмоций / В. И. Шаховский. – М. : Гнозис, 2008. – 416 с.

4. Drabble M. *Writer's Britain: Landscape in Literature* / M. Drabble. – London : Thames and Hudson, 1979
5. Ahern C. *Love, Rosie* / Cecelia Ahern. – New York : HYPERION, 2005. – 443с.
6. Moyes J. *Me before you* / Joojo Moyes. – New York : PENGUINE, 2010. – 859 с.

УДК 811.111'37'42

Лоліта Мілета

***ОСОБЛИВОСТІ МОВНОЇ ОСОБИСТОСТІ КОРОЛЕВИ ЄЛИЗАВЕТИ II
(НА МАТЕРІАЛІ РІЗДВЯНИХ ПРОМОВ)***

Статтю присвячено дослідженню мовної особистості королеви Єлизавети II. Проаналізовано мовну тканину текстів Різдвяних промов та з'ясовано лексичні особливості мови та індивідуально-стильові засоби мовної виразності королеви Єлизавети II.

Ключові слова: *мовна особистість, синонімія, антитеза, метафора, образність, рефлексивність.*

The article focuses on the specific features of the language characteristics of Queen Elithabeth II. The texts of Christmas messages are analyzed and specific lexical features and individual stylistic means are singled out.

Key words: *language personality, synonymy, antithesis, metaphor, figurativeness, reflexivity.*

Одним із важливих аспектів лінгвістичних досліджень упродовж останнього століття утвердилось поняття «мовна особистість». Цей термін вчені вважають одним із «ключових понять у галузі культури мови, лінгвостилістики, комунікативної лінгвістики» [4, с. 133].

Актуальність дослідження зумовлена загальною орієнтацією сучасних лінгвістичних досліджень на комплексне вивчення мовних особистостей письменників, політичних діячів, елітарних особистостей, які виконують важливу роль у культурному або політичному розвитку певного регіону. Дослідження промов королеви Єлизавети II, яка є символом стабільності Великої Британії, зразком гідності та добропорядності, підсилює актуальність нашої розвідки.

Термін «мовна особистість» увів у науковий обіг В. В. Виноградов. Відповідне поняття наявне й у працях Г. І. Богіна, В. І. Карасика, О. О. Потебні, Л. В. Струганець, О. М. Шевченко та ін. Пріоритет же у розробці теорії мовної особистості належить Ю. М. Караулову. Дослідник запропонував структуру мовної особистості, в якій виділив три рівні: вербально-семантичний, лінгвокогнітивний та мотиваційний.

Оскільки «наукові потреби сьогоденної лінгвістики висувають необхідність деякого коригування і доповнення класичної схеми» [2], вчені виокремлюють додаткові рівні мовної особистості. Наприклад, Л. В. Засекіна подає структурні компоненти мовної особистості, які відрізняються від структури мовної особистості, запропонованої Ю. М. Карауловим, поєднуючи у когнітивному рівні компоненти мовні здатності, здібності, знання, стратегії, компетентність із мовною картиною світу, і вводить емоційний компонент, який виражає біологічні, соціальні та психологічні емоції. Її ідеї розвиває О. Л. Лавриненко, вибудовуючи структурно-функціональну модель, котра складається з когнітивного, мотиваційного та емоційного рівнів.

Поняття мовної особистості поєднує в собі лінгвістичні, психологічні, соціальні фактори і відкриває нові можливості для подальшого дослідження функціональних особливостей мови, мовної діяльності. Мовна особистість виступає тією призмою, крізь яку відбувається бачення та категоризація світу [1, с. 349].

Метою дослідження є спроба визначення лексичних особливостей мови та індивідуально-стильових засобів мовної виразності королеви Єлизавети II.

Аналіз текстів Різдвяних промов королеви Єлизавети II дозволив визначити, що їх основою є загальноживана лексика. Мові королеви Єлизавети II також властиве використання ідіом, які надають її промовам яскравості та душевності, наприклад: *with all my heart; So take heart from the Christmas message and be happy; take comfort from the fact; I come across examples of unselfish service in all walks of life ;they don't blow their own trumpets; we shall catch a glimpse of other places in Asia, Africa and in the Mediterranean* [5].

Для текстів промов королеви Єлизавети II характерною є синонімія. Використання синонімів надає різних відтінків зображуваному явищу, що робить мовлення більш емоційним, також синонімічні повтори, виражаючи одну й ту ж саму думку, дозволяють деталізувати основний зміст висловлювання, наприклад: *...it can be a great power for good - a force which I believe can be of immeasurable benefit to all humanity; ..the comradeship and co-operation it inspires and the friendship and tolerance it encourages; We are horrified by brutal and senseless violence, and above all the whole fabric of our lives is threatened by inflation, the frightening sickness of the world today* [5].

Значне місце в текстах промов займає антитеза, котра додає милозвучності, наприклад: *Wherever you are, either at home or away, in snow or in sunshine; and she is leading yet other still backward territories forward to the same goal; a future which is now the past; Everything - the good and the bad - can be shared; A big stone can cause waves, but even the smallest pebble changes the whole pattern of the water* [5].

Коли є потреба в короткому, чіткому, але ємному та образному вербальному тексті, який би швидко запам'ятався, засвоївся й «збудив» свідомість саме на цей актуалізований предмет, роль метафори в мовному

спілкуванні зростає [3], тому промови королеви Єлизавети II характеризуються вдалим використанням експресивної метафори орієнтованої на активізацію чуттєвого сприйняття, наприклад: *that spirit still flourishes in this old country; peace can blossom*. Найбільш поширеними є метафори вогню та світла, котрі пояснюють особливість, важливість і винятковість події про яку говориться, а також свідчать про своєрідне світосприйняття королеви Єлизавети, наприклад: *a flame of compassion which has burnt brightly in the hearts of men and women; these great truths will continue to shine out as the light of hope in the darkness of intolerance and inhumanity; the light of liberty was not extinguished* [5].

До особливостей мовної особистості королеви Єлизавети II відносимо рефлексивність, тому що, по-перше, королева неодноразово наголошує, що Різдво – це час для рефлексії: «*Christmas is a time for reflection and renewal*», час переосмислення християнських духовних цінностей: «*For Christmas marks a moment to pause, to reflect and believe in the possibilities of rebirth and renewal*» [5], по-друге, тому що основні події минулих років осмислюються та аналізуються королевою з позиції її власного досвіду: «*But as this year draws to a close I would like to reflect more directly and more personally on what lies behind all the celebrations of these past twelve months*» [5].

Отже, особливостями мовної особистості королеви Єлизавети II є образність та рефлексивність. Перспективою дослідження може бути аналіз провідних концептів у Різдвяних промовах королеви Єлизавети II.

Список використаних джерел

1. Власенко В. В. Мовна особистість Лесі Українки в епістолярному дискурсі / В. В. Власенко // Ученые записки Таврического национального университета им. В. И. Вернадского. Серия «Филология. Социальные коммуникации». – 2012. – № 1, Т. 25 (64). – Ч. 2. – С. 349-354.

2. Голубовська І. Мовна особистість як лінгвокультурний феномен / І. Голубовська [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.philology.kiev.ua/library/zagal/Studia_Linguistica
3. Мацько Л. І. Риторика : [навч. посіб.] / Л. І. Мацько, О. М. Мацько. – К. : Вища школа, 2003. – 311 с.
4. Струганець Л. В. Поняття «мовна особистість» в україністиці / Л. В. Струганець // Культура слова. – 2012. – № 77. – С. 127-133.
5. Christmas broadcasts [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [https://www.royal.uk/search?tags\[0\]=Christmas%20broadcasts](https://www.royal.uk/search?tags[0]=Christmas%20broadcasts)

УДК 82-4:821.11

Ольга Моцьо

**ЖАНРОВО-ТЕМАТИЧНЕ РОЗМАЇТТЯ ПУБЛІЦИСТИКИ
АМЕРИКАНСЬКОГО ФЕЙЛЕТОНІСТА ДЕЙВА БАРРІ**

У статті розглянуто жанрово-тематичне розмаїття публіцистики американського фейлетоніста Дейва Баррі, а також здійснено аналіз рубрик його офіційного веб-сайту.

Ключові слова: *публіцистика, жанр, фейлетон, гумористично-сатирична колонка, веб-сайт, тематичний принцип класифікації.*

The article deals with genre and thematic variety of Dave Barry's publicism, and it analyzes American feuilletonist's columns on his official website.

Key words: *publicism, genre, feuilleton, humorous-satirical column, website, thematic classification principle.*

Велику групу жанрів художньої публіцистики становлять сатиричні твори. Зокрема цей різновид сатири і гумору репрезентують фейлетон, памфлет, сатиричні замітки, коментарі, листи, для яких характерні

документалізм, оперативність, невеликий, як правило, обсяг та застосування в мас-медійному просторі [2, с. 248].

Актуальність даної статті зумовлена підвищенням інтересу сучасного суспільства до так званої “розважальної преси”, що охоплює різноманітні “вибухові” сенсації, плітки та скандали, які викладають престижні інтернет-видання на власних веб-сайтах у нестандартних формах, добираючи приголомшливі заголовки.

Мета дослідження – дослідити жанрово-тематичне розмаїття фейлетоністики Дейва Баррі та прослідкувати принципи класифікації його творів на власному веб-сайті.

Дослідженням фейлетону як літературного або журналістського жанру займались І. Гальперин, Л. Кройчик, О. Мастерова, О. Почапська, О. Тертичний та ін. Звертались до цієї проблеми і В. Здоровега, В. Павлів, Ю. Ярмиш.

Фейлетон (франц. *feuilleton* – лист, аркуш) – невеликий за обсягом жанр художньо-публіцистичної літератури злободенного змісту, якому притаманні сатиричність, динамізм викладу, невимушена композиція, пародійність, застосування позалітературних жанрів, зокрема приватного та ділового листа, доповіді, резолюції тощо [3, с. 27].

Фейлетон належить до публіцистичного жанру. Саме слово «публіцистика» (від лат. – *publicus* – суспільний, народний) передбачає такий журналістський матеріал, у якому *«оперативно досліджуються й узагальнюються з особистих, групових, державних, загальнолюдських позицій актуальні факти та явища з метою впливу на громадську думку, суспільну свідомість, а відтак на соціальну практику»* [2, с. 222].

На відміну від памфлету, що здебільшого присвячується політичним явищам і діячам, фейлетон може трактувати політичні події та стосунки, а може сатирично осмислювати побутові й моральні взаємини між людьми, картати бездушність, зазнайство, бюрократизм, тупість і бездарність [2, с. 249].

Серед найвідоміших майстрів фейлетону можемо відзначити постійну колонку американського фейлетоніста Арта Бухвальда у виданні «International Herald Tribune», подібну колонку Майлса Кінгтона в англійській газеті «The Times», гумористично-сатиричні твори Остапа Вишні на шпальтах української газети «Народна воля», журналу «Червоний перець» [5, с. 86], а також, безумовно, твори Девіда Макалістера (Дейва) Баррі, які розміщені на віртуальному сайті фейлетоніста.

Дейв Баррі – відомий американський публіцист, фейлетоніст (columnist), журналіст, надзвичайно популярний ведучий гумористичної колонки флоридської газети «The Miami Herald» («Майамі Геральд»), котра навіть стала основою модного телевізійного комедійного шоу «Dave's World». Дотепні сатиричні статті Дейва Баррі публікувалися у багатьох періодичних виданнях, як у США, так і в інших країнах світу. У 1988 році злободенна гумористично-сатирична публіцистика письменника була відзначена престижною Пулітцерівською премією у галузі літератури, журналістики і не втрачає своєї популярності і донині [6, с. 51-52].

Під час нашого дослідження було виявлено такі рубрики на офіційному веб-сайті Дейва Баррі, як: «Home» («Головна»), «About Dave» («Про Дейва»), «Books» («Книги»), «Columns» («Колонки»), «News» («Новини»), «Blog» («Блог»), «Appearances» («Виступи») [7].

У розділі сайту «Books» («Книги») наявні підрозділи: «Fiction» («Художня література»), «Nonfiction» («Документальна література»), «Young Adult» («Для молодих людей») та «Complete list» («Повний список») [7].

Підрозділ «Fiction» («Художня література») представлений всього п'ятьма книгами: «Insane City» («Божевільне місто», 2013), «Lunatics» («Божевільні», 2012, з Аланом Цвейбелем), «The Shepherd, The Angel and Walter the Christmas Miracle Dog» («Пастор, ангел і Вальтер пес різдвяного дива», 2006), «Tricky Business» («Хитрий бізнес», 2002) та «Big Trouble» («Великі неприємності», 1999).

Найбільшу групу публіцистики Д. Баррі становить «Nonfiction» («Документальна література»), котра налічує близько двадцяти творів: «Dave Barry Hits Below the Beltway» («Хіти Дейва Баррі за кільцевою дорогою», 1988), «Homes and Other Black Holes» («Будинки та інші чорні діри», 1988), «Dave Barry Turns Forty» («Дейву Баррі повертає за 40», 1991), «Dave Barry Talks Back» («Дейв Баррі відповідає», 1992), «Dave Barry Does Japan», («Дейв Баррі робить Японію», 1992), «Dave Barry Is Not Making This Up» («Дейв Баррі не невигадує», 1995), «Dave Barry in Cyberspace» («Дейв Баррі в кіберпросторі», 1996), «Dave Barry Slept Here» («Тут заснув Дейв Баррі», 1997), «Dave Barry Is from Mars and Venus» («Дейв Баррі з Марсу та Венери», 1997), «Dave Barry's Greatest Hits» («Найкращі хіти Дейва Баррі», 1997), «Dave Barry's Only Travel Guide You'll Ever Need» («Путівник Дейва Баррі по життю», 1999), «Dave Barry Turns Fifty» («Дейву Баррі повертає за 50», 1999), «Dave Barry Is Not Taking This Sitting Down» («Дейв Баррі не бере цього присідання», 2000), «Boogers Are My Beat» («Boogers – мій удар», 2003), «Dave Barry's Money Secrets» («Грошові таємниці Дейва Баррі», 2006), «Dave Barry's History of the Millennium (So Far)» («Історія Дейва Баррі про тисячоліття (до сьогодні)», 2007), «I'll Mature When I'm Dead» («Я подорослішаю, коли помру», 2010), «You Can Date Boys When You're Forty» («Ви можете зустрітися з хлопцями, коли вам 40», 2014), «Live Right and Find Happiness (Although Beer is Much Faster)» («Живи правильно і здобувай щастя (хоча пиво набагато міцніше)», 2015), «Best. State. Ever.: A Florida Man Defends His Homeland» («Найкращий. Штат. Назавжди.: Чоловік із Флориди захищає рідну землю», 2016) [7].

Гумористичні колонки («Columns») містять всього п'ять підрозділів: «Vintage Columns» («Класичні колонки»), «Annual Gift Guides» («Щорічний путівник в подарунок»), «Year in Review» («Огляд року»), «The Olympics» («Олімпійські ігри») та «Political Conventions» («Політичні розмови») [7].

Фейлетоністика американського гумориста представлена такими жанрами, як роман (наприклад, «Big Trouble» («Великі неприємності», 1999),

«*Tricky Business*» («Хитрий бізнес», 2002), «*Insane City*» («Божевільне місто», 2013)), повість (наприклад, «*The Worst Class Trip Ever*» («Найгірша поїздка класу в житті», 2015), «*The Worst Night Ever*» («Найгірша ніч в житті», 2016) та ін.), стаття (наприклад, «*Stay Fit and Healthy Until You're Dead*» («Будьте стрункими і здоровими допоки живі», 1985), «*Dave Barry's Guide to Marriage and/or Sex*» («Шлюб або секс», 1987), «*Dave Barry's Complete Guide to Guys*» («Повний путівник по мужикам», 1996), «*Dave Barry's Book of Bad Songs*» («Книга поганих пісень», 1997), «*The Greatest Invention in the History of Mankind Is Beer*» («Пиво – найбільший винахід в історії людства», 2001), «*I'll Mature When I'm Dead*» («Я подорослішаю, коли помру», 2010), «*Live Right and Find Happiness (Although Beer is Much Faster)*» («Живи правильно і здобувай щастя (Хоча пиво значно міцніше)», 2015)).

Проаналізувавши вищенаведені рубрики, ми дійшли висновку, що під час розподілення та систематизації власних творів, Дейв Баррі використав тематичний принцип класифікації.

Список використаних джерел

1. Гальперин И. Текст как объект лингвистического исследования / И. Гальперин. – М. : Книжный дом «Либроком», 2009. – 144 с.
2. Здоровега В. Теорія і методика журналістської творчості : підручник / В. Здоровега. – Львів : ПАІС, 2004. – 268 с.
3. Кройчик Л. Современный газетный фельетон / Л. Кройчик. – Воронеж : Воронежский ГУ, 1975. – 230 с.
4. Мюллер В. Новый англо-русский словарь : ок. 200000 слов и словосочетаний / В. Мюллер. – М. : Рус.яз. – Медиа, 2006. – 945 с.
5. Омельчук Ю. Щодо проблеми специфіки жанру фейлетона / Ю. Омельчук // Науковий вісник Херсонського державного університету : [зб. наук. праць / наук. ред. Олексенко В. та ін.]. – Херсон : ХДУ, 2016. – (Серія «Лінгвістика»). – Випуск 23. – С. 84-89

6. Омельчук Ю. Фейлетоністика Дейва Баррі у світовій публіцистиці / Ю. Омельчук // Науковий вісник Херсонського державного університету : [зб. наук. праць / наук. ред. Олексенко В. та ін.]. – Херсон : ХДУ, 2016. – (Серія «Лінгвістика»). – Випуск 23. – С. 51-55.
7. The Official Dave Barry website. – Режим доступу : <http://www.davebarry.com>

УДК 81`42: +811.161.2+811.11

Олександр Стасів

**ФУНКЦІОНУВАННЯ ФРАЗЕМ-ПАРОНІМІВ
В УКРАЇНСЬКІЙ ТА АНГЛІЙСЬКІЙ МОВАХ
(НА МАТЕРІАЛІ ДОСЛІДЖЕННЯ БІБЛЕЇЗМІВ)**

У статті проаналізовано системну організацію фраземіки в лексичних категорія, зокрема паронімія, шляхи творення фразем-паронімів та особливості їх перекладу (на прикладі біблеїзмів).

Ключові слова: *фразеологізм, фразеологічна одиниця, пароніми, переклад.*

The article analyzes the system of organization of phraseology in the lexical categories, in particular paronymy, ways of building phrases-paronyms and peculiarities of their translation (based on Sola Scriptura).

Key words: *idiom, phraseology, paroni, translation.*

Останнім десятиріччям фразеологія повертає до себе дедалі більшу увагу дослідників-мовознавців, а також істориків, літераторів. І це цілком зрозуміло. Вона, як і мова взагалі, є надійною схованкою здобутків культури, звичаїв прагнень та сподівань народу, одним із найважливіших джерел для дослідження його минулого життя, а також глибокого вивчення словесних естетичних цінностей.

Розробка і обґрунтування теоретичних основ фразеології тісно пов'язані з концепціями В. Виноградова, С. Ожегова, Є. Поливанова. Праці цих мовознавців стимулювали дослідницьку роботу видатних фразеологів: М. Шанського, С. Гаврінової, М. Копиленка та інших. Українська фразеологія виростає на міцному фундаменті фольклористичних, етнографічних, особливо етнолінгвістичних, загальнофілологічних праць, цінних фразеологічних зібрань О. Потебні, І. Франка, М. Костомарова, П. Куліша. Українські мовознавці розробляли різні аспекти цієї молоді дисципліни.

Мета та завдання статті: проаналізувати шляхи творення фразем-синонімів та особливості їх перекладу.

Грунтовне вивчення фраземного складу мов показало, що фраземіка становить систему, тобто сутність взаємозумовлених чи певним чином упорядкованих елементів, що утворюють єдність. Суть системної організації фраземіки найповніше виявляється в різноманітних семантичних зв'язках між фраземами, що можуть відображатися в таких категоріях як полісемія, омонімія синонімія, паронімія та антонімія.

Як ми вже зазначали вище, яскравим виявом системності фраземіки є наявність широких синонімічних рядів. Серед досліджуваних фразеологічних одиниць нами виділено 9 таких рядів. У середньому фразеологічний ряд нараховує від 2 до 6 членів. Звернемось до синонімічного ряду *Ноїв ковчег, за часів Адама (за Адама)*, що означають «сива давнина, дуже віддалені часи». *Наприклад. І промовив Господь до Ноя... Зроби собі ковчега з дерева бофер* [1, Буття, 13. 14]. Ці синоніми відносимо до групи рівнозначних синонімів, що мають однакове значення та функційно-стилістичну єдність.

До вказаної групи можемо віднести такий ряд фразеологічних одиниць: *текти молоком і медом – золотий телець (теля) – Едем – райське життя*, що «означають добробут, достаток, багатство». *Наприклад: І я зійшов щоб визволити його з єгипетської руки, та щоб*

вивести з цього краю до Краю доброго і широкого, до краю, **що тече молоком і медом** [1]. *And I am come down to deliver theme out of the hand of Egyptians and to bring them up out of that land into a good land and a large, into a land of loving with milk and honey* [2].

Привертає увагу синонімічний ряд **адамове ребро**, що означає перша жінка з ребра чоловіка і **творити на свій образ та подобу** – створювати щось, виходячи із власних ідеалів. *Наприклад. І вчинив Господь Бог, що на Адама напав міцний сон, – і заснув він. І Він узяв одне з ребер його, тілом закрив його, місце. І перетворив Господь Бог те ребро на жінку* [1]. *And the Lord God caused a deep sleep to fall upon Adam, and he slept: and he took one of his ribs* [2]. *І сказав, Бог: "Створимо людину на образ наш, на подобу нашу"* [1]. *And God said Let, us make man in our image, after our likeness* [2]. Цей ряд можемо віднести до рівнозначних синонімів.

Досліджуючи фразеологічну одиницю **адамове ребро**, знаходимо ще одне значення – «жартівливе найменування жінки», тому виявляється, всередині одного фразеологічного звороту є теж синонімічний ряд, який можемо віднести до стилістичних синонімів.

Групу рівнозначних синонімів доповнює ще такий ряд: **неопалима купина** та **скрижалі історії**, що «означають безсмертя, увічнення». *Наприклад: І промовив Господь до Мойсея: «Вийди до Мене на гору, і будь там. У дам тобі кам'яні таблиці, і законна та заповідь, що я написав для навчання їх* [1]. *And the Lord said into Moses, come up to me into the mount, and be there: and I will give tree tables of stone, and a law and commandments which I have written; that thou mayest teach them* [2].

У наступному ряді фразеологічних одиниць виділяємо: **друг, що тричі відрікся, продати за миску сочевиці**, котрі означають «зрада, запроданство». *Наприклад: І промовив Ісав: «От я умираю, – то нащо ж мені оте первородство?»* [1]. *And Esau said, Behold I am at the point to die: and what profit, shall this birth right to me?* [2].

Нашу увагу привернув і такий синонімічний ряд: *ветхий Адам* та *Каїн*, що означають «грішна людина». *Наприклад: ...знаючи те, що наш давній чоловік розп'ятий із Ним, щоб знищилось тіло гріховне, щоб не бути нам більше рабами гріха* [1].

Фразеологічна одиниця *Каїн* започатковує синонімічний ряд із біблеїзмом *брат піднявся на брата*, що має значення «запекла ворожнеча (сімейна, соціальна)». *Наприклад: І сказав Господь Каїнові: «Де Авель, твій брат? А той відказав: Не знаю. Чи я сторож брата свого»* [1].

До рівнозначних синонімів можемо віднести ще один ряд: *Ієремія – вогненні слова – хто сіє вітер, той пожне бурю*, що означають «пересторога на адресу тих, хто має недобрі наміри». *Наприклад: І прийшло мені слово Господнє, говорячи: Ще поки тебе вформують в утробі матерній, я пізнав був тебе, і ще поки ти вийшов із нутра, тебе посвятив, дав тебе за пророка народам* [1]. *Аж ось тієї хвилини вийшли пальці людської руки і писали навпроти свічника на ванні стіни царського палацу, і цар бачив зарис руки, що писала* [1]. *In the same hour came forth fingers of a man's hand, and wrote over against the candlestick upon the plaister of the wall of the king's palace and king saw the part of the hand that wrote* [2]. *Сіяли вони вітер, так жатимуть бурю* [1].

Цікавим для дослідження є ще один ряд біблеїзмів. Це єдиний ряд, який можна віднести до групи семантичних синонімів: *авілонська вежа, авілонський полон, єгипетська робота, у поті чола*, які означають «рабство, гніт, тяжка підневільна праця» та біблеїзм *рани і скорпіони*, що означає «посилення гніву». *Наприклад: І вони огірчували їхнє життя тяжкою працею коло глини та коло цегли, і коло всякої праці на полі, кожну їхню працю, яку змушували тяжко робити* [1].

Інакше звучання має досліджуваний біблеїзм в англійській мові, а саме: «тяжке ярмо». *Наприклад: And they made their litter with hard bondage and in brick, and in all manner of service in field* [2].

*Батько мій наклав на вас тяжке ярмо, а я збільшу ярмо ваше: батько мій карав вас **ранами**, а я каратиму вас **скорпіонами** [1]. My father made your yoke heavy, and I will add to your yoke, my father also chastised you with **whips**, but I will chastise you with **scorpions** [2].*

Отже, проведене дослідження довело функціонування фразем-антонімів на основі дослідження біблеїзмів, продемонструвало специфічні особливості їх перекладу.

Список використаних джерел

1. Біблія (ювілейне видання з нагоди тисячоліття християнства в Україні. – К. : Нове життя, Кемпус Крусейд фор Крайст, 1992. – 1332 с.
2. Holy Bible. National Publishing CO. Philadelphia Home of National Bible Press, 1975.

УДК 81-13:811.11

Микола Степанко

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ НА БАЗІ КОМП'ЮТЕРНИХ КОМУНІКАЦІЙ

Дана стаття присвячена визначенню поняття «дистанційне навчання» та його мети. Зокрема подається перелік існуючих програмних платформ дистанційного навчання та форми роботи з комп'ютерними навчальними програмами.

Ключові слова: *дистанційне навчання, комп'ютерні навчальні програми.*

This article deals with the definition of the notion «remote teaching» and it's aim. Particularly a list of current software platforms for e-learning and also forms of work with computer educational programs are given.

Key words: *remote teaching, computer educational programs.*

Одним із наслідків інформатизації суспільства та постійного зниження вартості послуг на використання глобальної мережі Internet стало суттєве поглиблення процесів упровадження інформаційних технологій в освітню практику. В результаті виникла досить перспективна, орієнтована на індивідуалізацію нова форма освітнього процесу – дистанційне навчання, яке дозволяє значно зменшити витрати на підготовку спеціалістів. Це дає змогу зменшити навантаження на державний бюджет з одного боку, а з іншого – полегшує отримання освіти представникам соціально уражених верств населення, а також особам з особливими потребами.

Актуальність нашого дослідження полягає у тому, що в умовах світової фінансової кризи, скорочення витрат і підвищення ефективності навчання стає однією з найважливіших завдань загальноосвітніх шкіл, навчальних центрів та університетів. Тому на сьогодні особливої актуальності набуває питання повноцінного впровадження дистанційної форми освіти в системі загальної середньої освіти.

Метою публікації є з'ясування актуальності дистанційної освіти та виявлення основних проблем, що виникають на шляху впровадження дистанційного навчання в освітній процес України.

Поставлена мета вимагає вирішення таких **завдань**: розглянути поняття та мету дистанційного навчання; надати перелік існуючих програмних платформ дистанційного навчання; вивчити форми роботи з комп'ютерними навчальними програмами на уроках іноземної мови.

До проблеми визначення питань дистанційного навчання зверталось багато науковців, серед них С. Архангельський, Ю. Бабанський, С. Гончаренко, М. Махмутова, Л. Виготський, П. Гальперін, Г. Костюк, Н. Тализіна та інших. Значних зусиль до формування системи дистанційного навчання доклали вчені С. Батишев, О. Кірсанов, Ч. Куписевич, І. Огородніков, О. Пехота, Л. Романишина, П. Сікорський, І. Харламов; психологи Б. Ананьєв, Г. Балл, В. Виготський, М. Данилов та інші, у творчому доробку яких аналізується процес індивідуалізації особистісно

орієнтованого навчання.

Тема дистанційного навчання на сьогоднішній день актуальна в інноваційній діяльності Міністерства освіти і науки України [1].

Під дистанційним навчанням розуміється індивідуалізований процес передання і засвоєння знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності людини, який відбувається за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників навчання у спеціалізованому середовищі, яке створене на основі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій.

У процесі дистанційного навчання використовуються дистанційні курси – інформаційні продукти, котрі є достатніми для навчання за окремими навчальними дисциплінами.

Дистанційне навчання (далі – «ДН») — освітній процес, у якому значна частина викладання здійснюється викладачем (або групою викладачів), віддаленим у просторі або часі від учня (або групи учнів).

Сучасне дистанційне навчання здійснюється, в основному, за допомогою технологій і ресурсів мережі Інтернет.

Термін «дистанційне навчання» іноді вживається для позначення форм навчання, що існували задовго до появи комп'ютерів: заочне, кореспондентське (портфельне), домашнє навчання, екстернат, для яких характерне навчання на відстані, дистанції.

Дистанційне навчання спроможне задовольнити додаткові освітні потреби учнів, особливо з навчальних дисциплін, змістовна частина яких дуже швидко змінюється, до яких слід віднести інформаційні технології. Талановиті учні можуть одночасно навчатися дистанційно у висококваліфікованих фахівців, які знаходяться в будь-якому куточку країни і світу, не залишаючи свого місця проживання. За допомогою електронних мереж студент з будь-якого міста чи села має доступ до світових культурних та наукових скарбів, може навчатись у престижних університетах світу.

Інформатизація освіти є однією з ключових умов успішного розвитку

сучасного суспільства, проте наслідком стрімкого розвитку новітніх інформаційних технологій у світі стала нова соціальна економічна проблема – інформаційна нерівність. Основною метою впровадження дистанційної форми навчання є вирішення цієї проблеми, а також швидке й зручне поширення знань, забезпечення доступності освіти всім верствам населення. Значною мірою ця мета реалізується за допомогою програмних засобів, побудованих на сучасних інформаційно-комунікаційних технологіях, які одержали загальну назву «системи дистанційного навчання» (СДН).

Серед найбільш поширених систем дистанційного навчання можна виділити такі [2]:

1) IBM Lotus Learning Management System. До переваг системи відносимо наступні. При проходженні курсу в режимі онлайн користувач може брати участь у різних спільних заняттях, які організуються на сервері спільної роботи (Collaboration server). Обговорення в режимі он-лайн організуються на сервері Domino, інтерактивне листування (чат) організовується за допомогою сервера Sametime, оперативні заняття забезпечуються сервером LearningSpace – Virtual Classroom, а робота порталів управління знаннями (Knowledge Management) забезпечується за допомогою програмного забезпечення Discovery Server.

2) Прометей. «Прометей» – це провідна російська компанія з розробки, постачання, впровадження та супроводу програмних продуктів та інтернет-технологій в галузі оцінки, навчання і розвитку людини. Вона працює з навчальними закладами всіх рівнів, профілів та форм власності, державними організаціями. Система «Прометей» дозволяє проводити навчання та перевірку знань в корпоративних мережах і мережі Інтернет, крім того, її можна використовувати як додатковий засіб для традиційних форм навчання [2].

У системі реалізовані такі автоматизовані функції:

- управління навчальним процесом;
- розподіл прав доступу до освітніх ресурсів і засобів управління

системою;

- розмежування взаємодії учасників освітнього процесу;
- ведення журналів активності користувачів навчального комплексу;
- навчання та оцінка знань в середовищі Інтернет, у корпоративних та локальних мережах.

3) WebTutor. Розробником системи дистанційного навчання Webtutor є компанія WebSoft (м. Москва) – провідний російський розробник програмного забезпечення. WebTutor – система комплексної автоматизації бізнес-процесів, пов'язаних з підбором, оцінкою, тестуванням та навчанням персоналу, систематизацією та зберіганням знань, а також з управлінням і взаємодією між співробітниками і HR-підрозділом. Систему WebTutor відрізняє модульний підхід, що дозволяє створювати на базі набору програмних модулів гнучко настроювані системи, функціонал яких залежить від завдань, що стоять перед замовником.

4) Віртуальний Університет. «Віртуальний Університет» [3] – це веб-система дистанційного навчання корпоративного рівня, що призначена для вирішення завдань із дистанційного навчання в Україні компаній та навчальних закладів будь-яких масштабів та рівнів. Своєму динамічному розвитку вона завдячує сучасній методологічній та архітектурі, розробленій у Національному технічному університеті «КПІ». Система відповідає вимогам Міністерства освіти і науки України та має розмаїті можливості з тестування учнів, обліку і розвитку курсів, представлення статистики і формування необхідних звітів. Програмний засіб «Віртуальний Університет» створено на основі сучасних веб-технологій з метою використання можливостей віртуального навчального центру у закладах освіти України для навчання учнів, студентів та викладачів, а також, в організаціях та компаніях для вирішення корпоративних питань щодо підвищення кваліфікації працівників.

Існує безліч комп'ютерних програм, що допомагають учителеві англійської мови й учнем при оволодінні англійською мовою.

Комп'ютерні навчальні програми мають багато переваг перед традиційними методами навчання. Вони дозволяють тренувати різні види мовної діяльності й сполучити їх у різних комбінаціях, допомагають усвідомити мовні явища, сформувати лінгвістичні здатності, створити комунікативні ситуації, автоматизувати мовні дії, а також забезпечують можливість обліку провідної репрезентативної системи, реалізацію індивідуального підходу й інтенсифікацію самостійної роботи учня.

Проаналізуємо деякі з них:

а) вивчення лексики: при введенні й відпрацьовуванні тематичної лексики, наприклад покупки, продукти харчування, одяг і т.д., можна використати комп'ютерні програми «Triple play plus in English», «English on holidays», «English Gold» і інших. Етапи роботи з комп'ютерними програмами наступні: демонстрація, закріплення, контроль.

б) відпрацьовування вимови: багато навчальних програм передбачають режим роботи з мікрофоном. Після прослуховування слова або фрази учень повторює за диктором і на екрані з'являється графічне зображення звуку диктора й учня, при порівнянні яких видні всі неточності. Учень прагне домогтися графічного зображення вимовленого звуку максимально наближеного до зразка.

в) навчання діалогічного мовлення: приклад роботи з діалогами комп'ютерної програми «Triple play plus in English». Із запропонованих 12 діалогів, вибирається один, наприклад «У кафе». На екрані з'являються кілька картинок – сцен даного діалогу.

г) навчання письму: цей вид роботи вирішує відразу два завдання: правильне написання англійських слів і освоєння клавіатури. Комп'ютерна навчальна програма «Bridge to English» допомагає вирішити ці завдання. Майже кожне завдання передбачає печатку на клавіатурі англійських слів і речень.

д) відпрацьовування граматичних явищ: всі навчальні комп'ютерні

програми так чи інакше передбачають відпрацьовування певних граматичних структур. У програмі «Bridge to English» 20 уроків, і в кожному уроці відпрацьовуються свої граматичні явища: стверджувальні, негативні й питальні речення, ступені порівняння прикметників, дієприкметник, пасивний стан, займенники some, any, структури there is / there are, прийменники й т.д.

Отже, інформатизація суспільства – це глобальний соціальний процес, особливість якого полягає в тому, що домінуючим видом діяльності в сфері суспільного виробництва є збір, нагромадження, продукування, обробка, зберігання, передача й використання інформації, здійснювані на основі сучасних засобів мікропроцесорної й обчислювальної техніки, а також на базі різноманітних засобів інформаційного обміну. Одним із пріоритетних напрямків процесу інформатизації сучасного суспільства є інформатизація освіти – впровадження засобів нових інформаційних технологій у систему освіти.

Список використаних джерел

1. Положення про дистанційне навчання № 703/23235 від 30 квітня 2013 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13>
2. Smart Education : все о корпоративном обучении персонала [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.smart-edu.com/index.php/distantcionnoe-obuchenie/tehnologiidistantcionnogoobucheniya.html>.
3. Про систему дистанційного навчання «Віртуальний Університет» [Електронний ресурс]. – 2013. – Режим доступу : <http://vu.net.ua>

**ЛІНГВОСТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕЙЗАЖУ
У ТВОРІ СЕСІЛІЇ АХЕРН «ТАМ, ДЕ ТИ»**

У статті проаналізовано стилістичні прийоми та виразні засоби створення пейзажних описів у романі Сесілії Ахерн «Там, де ти», представлені на фонетичному, лексико-семантичному та синтаксичному рівнях.

Ключові слова: пейзаж, С. Ахерн, алітерація, епітет, оксюморон, метафора, порівняння, уособлення, риторичні запитання, анафора.

The article is aimed at analyzing stylistic devices and expressive means used to create landscape descriptions in Cecelia Ahern's novel «A Place Called Here», represented on phonetic, semantic and syntactic levels.

Key words: landscape description, C. Ahern, alliteration, epithet, oxymoron, metaphor, simile, personification, rhetoric question, anaphora.

Актуальність дослідження зумовлена зростаючим інтересом до комплексного лінгвістичного аналізу художнього тексту з метою виявлення факторів, що забезпечують його цілісність. Це передбачає зокрема і вивчення пейзажу як одного зі змістових компонентів твору, який є одним із найголовніших засобів, що дозволяють висловити уявлення людини про світ та про саму себе.

Проблемою вивчення пейзажу в різножанрових художніх текстах займалися В. А. Кухаренко, І. М. Вознесенська, Ю. Б. Курасовська, Г. І. Лушнікова, О. А. Нечаєва, В. Н. Рябова, Н. В. Ситяніна та ін. Слід зауважити, що більшість лінгвістів зосередили увагу на вивченні пейзажу в класичних творах, у той час як пейзажні описи в сучасній художній прозі залишилися поза уваги дослідників.

Дане дослідження присвячене розгляду лінгвостилістичних засобів створення пейзажних описів у творчості сучасної ірландської письменниці Сесілії Ахерн на матеріалі до одного з її бестселерів «Там, де ти».

На сучасному етапі розвитку літератури зі зростанням ролі великих промислових центрів розвивається і диференціюється міський (урбаністичний) пейзаж, який усе більше витісняє селянський (руристичний) пейзаж. Разом із цим описи природи втрачають образність, характерну для творів ХІХ століття, природа не виступає повноцінним учасником подій, а лише слугує тлом розгортання сюжету.

Проведений стилістичний аналіз роману «Там, де ти» дозволив виділити низку стилістичних прийомів та виразних засобів, використаних письменницею, які можна класифікувати за трьома мовними рівнями на фонетичні, лексико-семантичні й синтаксичні засоби та прийоми [2, с. 78].

Звернемося до аналізу фонетичних стилістичних засобів, серед яких найуживанішим виявилися алітерація – стилістичний прийом, що полягає у навмисному багаторазовому повторюванні однакових (або акустично однорідних) приголосних звуків [3, с. 49]. Наведемо приклад:

«*It was five forty-five on a bright summer morning*» [4, р. 88].

Алітерація «*five forty-five*» застосовується для створення атмосфери неймовірної спеки.

На лексико-семантичному рівні найбільш уживаним стилістичним засобом виявилися епітети – образні визначення, які дають художню характеристику предмету або явищу [1, с. 45], наприклад:

«*I slowly lifted the earphones from my ears, my panting echoing around **the majestic mountains***» [4, р. 115].

У словосполученні «*the majestic mountains*» епітет «*majestic*» дозволяє протиставити гористу місцевість сірим та одноманітним образам міста, у якому проживала головна героїня.

Наступним виразним засобом лексико-семантичного рівня є метафора, з грецької «перенесення» – розкриття сутності одного предмета чи явища через особливості іншого [3, с. 8], наприклад:

«*How can I describe this place? It's an in-between place, it's a **body without its heart***» [4, p. 234].

У даному випадку метафора «*body without its heart*» підкреслює, що країна загублених речей є чимось нереальним та підвищує загальний емоційний фон.

Ще одним стилістичним прийомом, за допомогою якого створено пейзажні описи у творі С. Ахерн, є порівняння – експресивне порівняння двох об'єктів дійсності, що мають якусь спільну рису, за допомогою компаративної зв'язки, тобто єднальних сполучників [3, с. 175], наприклад:

«*The trees stood erect, **like needles at attention**, immediately on the defensive the way a hedgehog bristles under threat*» [4, p. 85].

Порівняння у цьому випадку застосовуються для інтенсифікації ознак предметів.

Під час аналізу твору також було виявлено уособлення – різновид метафори, в якому ознаки істоти переносяться на неістоту, тому його ще називають одухотворенням, уособленням [2, с. 15]. Наприклад:

«*The **cool breeze caused a light shiver to course through my body***» [4, p. 313].

Сесілія Ахерн майстерно використовує оксюморон – поєднання логічно суперечливих понять, несумісних ознак [1, с. 56], наприклад:

«*It's like a banquet dinner of leftovers*» [4, p. 35].

Нами виявлено, що слова *banquet dinner* та *leftovers* суперечать один одному; це дозволяє авторці підкреслити загальну тему неоднозначності.

На синтаксичному рівні характерним стилістичним прийомом виступають риторичні запитання – фігура, що полягає у використанні запитання, яке не потребує відповіді [3, с. 156]. Наприклад:

«*How can I describe this place? It's an in-between place*» [4, p. 450].

Риторичне запитання у даному випадку повертає увагу читача до подальшого опису місцевості, робить певний акцент.

Іншим прийомом стилістичного рівня є анафора – одна зі стилістичних фігур, що полягає у повторенні синтаксичної структури на початку речення протягом цілого твору або його частини [2, с. 86]. Наприклад:

«It's like a grand hallway that leads you nowhere, it's like a banquet dinner of leftovers» [4, р. 97].

Анафора застосовується письменницею для підвищення емоційного фону, для створення смислових акцентів.

Таким чином, описи природи в романі Сесілії Ахерн «Там, де ти» демонструють новий етап функціонування пейзажів у літературних творах, що характеризується втратою образності та існуванням у вигляді фону для розвитку сюжету. Засоби створення описів природи представлені на фонетичному (алітерація), лексико-семантичному (епітет, оксюморон, метафора, порівняння, уособлення) та синтаксичному (риторичні запитання, анафора) рівнях. Подальші дослідження з означеної проблеми передбачають порівняння лінгвостилістичних характеристик пейзажних описів у класичних творах та сучасній прозі.

Список використаних джерел

1. Арнольд И. В. Стилистика. Современный английский язык / И. В. Арнольд. – 4-е изд., исп. и доп. – М. : Флинта, 2002. – 384 с.
2. Знаменская Т. А. Стилистика английского языка. Основы курса / Т. А. Знаменская. – М. : Эдиториал УРСС, 2002. – 363с.
3. Стилистика английского языка / [А. Н. Мороховский, О. П. Воробьева, Н.И. Лихошерст, З. В. Тимошенко]. – К. : Вища школа, 1991. – 272 с.
4. Ahern Cecelia A Place Called Here / C. Ahern. – New York : Harper Publisher, 2006. – 496 p.

**ОСОБЛИВОСТІ ВЖИВАННЯ АНГЛІЦИЗМІВ ПІД ЧАС ДОСЛІДЖЕННЯ
ІСТОРІЇ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ**

Стаття присвячена питанням поширення англіцизмів в історичній науці на прикладі історії Великої Британії. Основну увагу приділено причинам появи неологізмів та можливості заміни їх українськими відповідниками. Розглянуто найпоширеніші англіцизми в історичній термінології.

Ключові слова: англіцизми, історична термінологія, неологізми, запозичення, англомовні запозичення.

The article deals with the Anglicisms in historical studies, for example, in history of Great Britain. The attention is drawn to the reasons of neologisms existence and possibility of using the Ukrainian equivalents instead of them. The most common Anglicisms in historical terminology are also considered.

Key words: Anglicism, historical terminology, neologism, borrowings, English borrowings.

Сучасні процеси глобалізації суттєво впливають на зміни в науковому дискурсі. Інтенсифікація міжнародних зв'язків у різних галузях, у тому числі історії, сприяє запозиченню нових слів та розвитку нових мовних явищ. Така реорганізація мови частково відбувається через неологізацію – створення лексико-словотвірних інновацій. Поповнення лексики історичного дискурсу англіцизмами проходить за рахунок калькування з англійської мови, що іноді обґрунтовано специфікою терміна. Але часом таке копіювання зайве та створює ефект перенасиченості мови. Тому більш доречно вживати українські відповідники, що точно передають значення слова чи групи слів. Метою нашого дослідження є розгляд особливостей процесу неологізації на

прикладі вживання англіцизмів під час дослідження історії Великої Британії.

Сьогодні українські вчені ретельно аналізують процес неологізації мови. Дослідники І. Андрусак [1], Я. Голдованський [3], Л. Кислюк [5], А. Науковець [6] Я. Снісаренко [7] та інші зосереджують увагу на причинах та шляхах поширення запозичень, їх вплив на українську мову. Досліджуючи сучасну термінологію, науковці відзначають збільшення кількості англіцизмів у сучасному дискурсі (англіцизм – різновид мовного запозичення: слово чи словосполучення, яке запозичене чи перекладене з англійської мови [5]).

Так, Я. Снісаренко [7] у роботі «Вплив лінгвальних та екстралінгвальних чинників на розвиток суспільно-політичної лексики та суспільно-політичної термінології» стверджує, що в українській мові англіцизми становлять близько 70-80% усіх запозичених слів. Дослідник пояснює це великою роллю англomовних країн, і передусім США, у сучасному світовому суспільному та політичному житті, активною культурною експансією США, а також запровадженням в Україні демократії, парламентаризму, лібералізму та ринкової економіки, тобто реалій, у сфері яких найбільший досвід мають англomовні країни.

І. Андрусак [1] вивчає англійські неологізми кінця ХХ ст. як складову мовної картини світу та виявляє особливості лінгвокреативної діяльності людини, вербальні механізми її адаптації до навколишньої дійсності. Учений виділяє 13 секторів, що розглядає як окремі комплексні загальні моделі неологічної концептуальної системи: комп'ютерні технології, людина й суспільство, масова культура, медицина, мистецтво й музика, навколишнє середовище, наука й техніка, політика, світ бізнесу, спорт, спосіб життя та дозвілля, наркотики, війна та зброя.

Увага вчених також прикута до питань появи і закріплення лексико-словотвірних інновацій у мові. Ознаками входження неологізмів у мову слід уважати їх «рекурентність», здатність відтворення поза межами первісного контексту, участь у семантичних та словотвірних процесах. Фактор часу,

«довговічність» неологізму також є критерієм його узуального характеру, закріплення в мові.

Історична наука є однією з областей знань, у межах якої констатують безперечне збільшення кількості англіцизмів, їх поступове закріплення та рекурентність. Серед основних причин фіксації в мові таких лексико-словотвірних інновацій називають необхідність точного визначення історичних процесів або явищ, що характерні тій чи іншій країні або регіону. Так, наприклад, для перекладу терміну «біль» часто використовують український відповідник «проект закону». Однак назва «біль» характерна саме для англійських законопроектів (згодом для законопроектів усіх англословних країн) та у початковому значенні означає документ зі спеціальною печаткою [3]. Схожий приклад пов'язують із уживанням терміну «суфражизм» – жіночий рух за надання жінкам виборчого права. На перший погляд здається можливим використання українського відповідника. Але, якщо звернутися до наукових джерел, стає зрозуміло, що членів руху називали суфражистками, по-перше, через мультинаціональність (усіх жінок світу, які боролися за надання права голосу, називали суфражистками), по-друге, через етимологію слова (рух суфражисток, як і слово, зародився в Англії), по-третє, суфражистки боролися виключно за право обирати (англ. *suffrage* – виборче право). Отже, у цьому випадку, на нашу думку, більш доречно використовувати калькований англіцизм «суфражизм».

У переважній більшості випадків історики залучають англіцизми з метою повного, точного, більш «автентичного» зображення історичного минулого у загальносвітовому контексті, унеможливаючи або зводячи до мінімуму плутанину у термінології. Прикладами такого підходу є терміни: «гомруль» (програма автономії Ірландії, що походить від англійського словосполучення *home rule* – самоврядування), «лейбористи» (члени партії лейбористів, яка за програмою є робітничою, але отримала назву від англійського слова *labour* – праця) та інші.

Однак існують випадки, коли більш доречним є використання українських відповідників. Серед прикладів називають термін «мілітанський рух» (одна з течій руху британських суфражисток, які обрали радикальний шлях боротьби) [8, р.15]. Через відсутність досліджень з цього питання, українські історики йдуть шляхом колег із Білорусії та Росії [2, 4], застосовуючи англіцизм. Проте українська мова надає точне значення – «войовничий», переклад слова *militant*. Отже, цілком доречно використовувати українське словосполучення «войовничий рух».

Таким чином, під час історичної розвідки перед науковцем окрім власне проблеми дослідження того чи іншого явища постає питання щодо дотримання «золотої середини» при використанні запозичень. Перевагу слід надавати вживанню українських відповідників. Разом з тим під час уведення англіцизму варто враховувати специфіку терміну, його етимологію та історичне значення.

Список використаних джерел

1. Андрусак І. В. Англійські неологізми кінця ХХ століття як складова мовної картини світу : автореф. дис. канд. філол. наук : спец. 10.02.04 / І. В. Андрусак; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – К., 2003. – 20 с.
2. Вершинина Д. Б. Британский суфражизм и викторианские ценности / Д. Б. Вершинина // Диалог со временем. Альманах интеллектуальной истории. – 2007. – Вып. 20. – С.135-154.
3. Голдованський Я. Словник англіцизмів [Електронний ресурс] / Я. Голдованський. – Режим доступу : <http://slovnyk.lutsk.ua>
4. Гончарова Е. С. Суфражизм в Великобритании как фактор Первой мировой войны / Е. С. Гончарова // Грани познания. – 2015. – № 2. – С.18-20.
5. Кислюк Л. Нові англійські запозичення і термінологія / Л. Кислюк // Українська термінологія і сучасність : зб. наук. праць. – Вип. IV. – К., 2001. – С. 51-53.

6. Науковець А. Імплементация англiцизмiв в українськiй мовi / А.Науковець // Українська термiнологiя i сучанiсть : зб. наук. праць. – Вип. IV. – К., 2001. – С. 19-20.
7. Снiсаренко Я. С. Вплив лiнгвальних та екстралiнгвальних чинникiв на розвиток суспiльно-полiтичної лексики та суспiльно-полiтичної термiнологiї / Снiсаренко Я. С. // Термiнологiчний вiсник. 2013. – Вип. 2 (2) – С. 88-93.
8. Barker H. Women's history : Britain, 1700-1850 / H. Barker. – L, 2005. – 253 p.

УДК 81`33:81-92-070:811.11

Анастасiя Яцкiна

ЛIНГВОКУЛЬТУРОЛОГIЧНI ОСОБЛИВОСТI АНГЛОМОВНИХ ФЕЙКОВИХ НОВИН В IНТЕРНЕТ-ЗМI

У всьому свiтi спостерiгається тенденцiя падiння тиражiв щоденних друкованих видань та зростання кiлькостi вiдвiдувань iнтернет-ЗМI, що оперативно подають новини в режимi реального часу. Серед них найпопулярнiшими є гумористично-сатиричнi фейковi новини. У статтi з'ясовано лiнгвокультурологiчнi особливостi англомовних фейкових новин, iх взаємозв'язок та вплив на суспiльство.

Ключовi слова: мас-медiа, медiапростiр, iнтернет-ЗМI, лiнгвокультурема, фейковi новини.

All over the world there is a tendency of falling circulation of daily print publications and increasing number of visits to Internet mass media that efficiently present news in real time. Among them the most popular are humorously satirical fake news. The article reveals linguistic and cultural features of English-language fake news, their relationship and impact on society.

Key words: mass media, media space, Internet mass media, linguistic and cultural studies, fake news.

Глобалізація світового інформаційного середовища, знищення інформаційних бар'єрів, зростання міжнародних контактів – усе це сприяло пріоритетному вивченню культурологічного аспекту функціонування мови. Оскільки мова, як чинник культури, має здатність відображати, зберігати, накопичувати культурно-значиму інформацію та впливати на динаміку культурного контексту, велике значення має аналіз текстів масової інформації, які сьогодні є однією з найпоширеніших форм існування мови та впливають на культурно-інформаційне середовище медіапростору. Популярними є матеріали гумористично-сатиричних фейкових новини.

Актуальність даної теми дослідження зумовлена потребою аналізу фейкових новин, їх взаємодії та впливу на суспільство, визначення особливостей англомовної неправдивої інформації у культурологічному аспекті. А також відсутністю комплексних лінгвістичних досліджень, присвячених вивченню цього питання.

До проблем глобалізації засобів масової інформації зверталися як вітчизняні, так і зарубіжні дослідники, зокрема І. Мудра, О. Самуляк, Д. Белл, М. Маклюен, Е.Тоффлер. Особливості взаємодії мови і культури досліджували Н.Арутюнова, Т. Левченко, В. Маслова, Ю. Степанов.

Канадський науковець М. Маклюен одним із перших дає визначення поняттям «медіа», «мас-медіа», «медійний простір»: «Медіапростір – це спосіб розширення людини. Тобто розширення можливостей людини і в той же час звуження самого простору, доступність до перегляду та участі у подіях у різних куточках планети» [4, с. 301].

Традиційно до медіапростору зараховують пресу, радіо, кіно, телебачення та мережу Інтернет, яка разом зі ЗМІ зараз є нероздільним цілим. Попри свою оперативність недоліком Інтернет-ЗМІ є велика кількість інформації, яку іноді важко відфільтрувати і цим користуються вигадливі журналісти, які миттєво розповсюджують неправдиву інформацію, що отримала назву – «фейк».

I. Мудра наводить таке визначення: «Фейк – це спеціально створена новина, подія чи журналістський матеріал, який містить неправдиву або перекручену інформацію, що дискримінує певну людину чи групу осіб в очах аудиторії» [6, с. 185]. Фейкові новини дуже часто підкріплюються фотофейками чи відеофейками, що є одним із ефективних засобів впливу на громадськість та її маніпулювання.

Мета нашої розвідки – виявити та дослідити національно-культурні одиниці, лінгвокультуреми американського та британського народу.

В. Маслова зазначає, що «лінгвокультурема – комплексна міжрівнева одиниця, що складає діалектичну єдність лінгвістичного та понятійного змісту» [5, с. 51]. Лінгвокультурема є відображенням культурного концепту і слугує носієм відносно стійких уявлень, сформованих у певній культурі на основі відповідних ціннісних орієнтацій і соціальноісторичного досвіду носіїв культури.

У пошуках нової інформації читач не одразу може розпізнати фейк, тому легко вірить усім фактам та домислам. В Інтернет-мережі існують різноманітні огляди і рейтинги сайтів з розповсюдженням фейкових новин. Наприклад, Беверлі Дженкінс – письменниця-гуморист із досвідом роботи в галузі виробництва телевізійних новин, а також експерт веб-гумору (*Web humor expert*) створила сайт «*About Entertainment*», на сторінках якого розмістила рейтинг п'яти веселих веб-сайтів фейкових новин під слоганом «Не вірте всьому прочитаному» (*5 Hilarious Fake News Sites; Don't believe everything you read*).

На першому місці «*The Onion*» (*America's Finest News Source – найкраще американське джерело новин*), далі «*The Borowitz Report*» (*The news, reshuffled – перетасовані новини*); «*NewsMutiny*» (*Satire for the wise, news for the dumb – сатира для мудрого, новини для німих*); «*Hollywood Leek*» (*skewers celebrities and Hollywood entertainment industry news – круговерть знаменитостей і новин Голлівуду*); «*The Spoof*» («*one of the leading satire*

newspapers on the Internet» – одна з провідних сатиричних газет в Інтернеті)[1].

Опрацювавши фейкові новини на цих сайтах, ми виокремили лінгвокультурери, притаманні лише американському та британському народів. Провідне місце займають національно-культурні одиниці на позначення онімів. Серед антропонімів ми виділили такі: «Obama», «Michelle Obama», «James Dyson», «Trump».

Напередодні президентських виборів 2012 року в США The Onion приголомшує публіку заголовком «*Obama admits to singing in the shower*» – «Обама зізнається, що він співає у душі». За допомогою комп'ютерних програм сайт створив пародію обкладинки молодіжного журналу Tiger Beat, обличчям якої стає Барак Обама – американський політик, 44-ий президент США. Проте не тільки він є культурно-національним надбанням країни, а і його дружина Мішель Обама. Разом вони стають об'єктами фейкових новин, одна з них має такий заголовок «*Michelle Obama throws out a bunch of Barack's old number 44 jerseys*» – «Мішель Обама викидає купу старих трикотажних речей Барака з номером 44» [2].

Наступним під перо невгамовних журналістів потрапляє Джеймс Дайсон – відомий англійський винахідник та індустріальний дизайнер, засновник і голова компанії Dyson.

Інтернет спалахнув наступним заголовком «*James Dyson meets in secret with alien ambassador to receive technology for new hand dryer*» – «Джеймс Дайсон таємно зустрічається з чужоземним послом з метою отримання технологій нової сушарки для рук». Із метою повної дезінформації та надання фактам більшої реальності The Onion друкує послання чужоземця: «Я представив вам наш новий дизайн найпотужнішої сушарки для рук у Надкупчення Діви – Сиклінокс. » (*I bring you our newest design, the Cyclinox, the most powerful hand dryer in the Virgo Supercluster.*) Перед тим, як піти, посол сказав Дайсону, що він повернеться з найновітнішою моделлю пилосмоку [2].

Щойно американський підприємець Дональд Трамп, був обраний 45-м президентом США, як про нього заголосила вся мережа Інтернет. Сайти фейкових новин невтомно створюють нові сатиричні статті, прикрашаючи їх найоригінальнішими заголовками. Наприклад, The Spooф повідомляє, що «*Trump contracts put brown M&Ms in spotlight*» – «*Контракти Трампа помістили коричневий M&Ms у центр уваги*», де пояснює, що місто Лос-Анджелес втратив \$ 80 000 в угоді з оренди стадіону, тому що у буфеті випадково подали Дональду Трампу та його VIP-гостям коричневий M&Ms. Президент стверджує, що коричневий M&Ms нагадує йому мексиканців і мусульман, саме тому він відмовляється навіть бачити його [3].

Окрім лінгвокультурами на позначення власної назви, ця стаття містить ще дві відомі культурно-національні лексеми: топонім «Los Angeles» – міська агломерація та порт на південному-заході Каліфорнії, а також лексема на позначення бренду їжі – популярні шоколадні цукерки M&Ms, що випускаються компанією Mars LLC. Вони вперше з'явилися в США в 1941 році і зараз продаються більш ніж в 100 країнах.

Серед лінгвокультурем на позначення їжі знаходимо також знаменитий різновид бутерброда – *sandwich*, який асоціюється в кожного з нас з такими мережами ресторанів, як McDonald's, Subway, Burger King, KFC та ін. Він набув такої популярності, що справедливо вважається надбанням кожної країни. Більшість людей зіставляє цю культурно-національну одиницю з США та Канадою, проте історія виникнення сандвічу сягає у стародавню Англію 1762 року. Він був названий на честь Джона Монтегю, 4-го графа Сандвічського, лондонського міністра і гравця, який згідно з легендою в 1762 році винайшов його. Під час гри в кріббедж, яка тривала вже декілька годин, він не знайшов часу поїсти. Джон Монтегю замовив у слуги, щоб йому подали їжу між двома скибочками хліба. Його друзям-гравцям сподобався такий спосіб їжі без відриву від гри, і вони теж замовили хліб «по-сандвічськи».

«Psychologists say it perfectly natural to fantasize about sandwiches other than one currently in hand» – «психологи кажуть що, це цілком природно фантазувати про сандвічі, коли у вас у руці вже є один» таким заголовком розважив читачів славнозвісний The Onion [2].

Поставлену мету – дезінформувати, зацікавити, розважити та похитнути усталену думку аудиторії, підвищити свій рейтинг – фейкові веб-сайти досягають різними методами: перекручуванням та найчастіше вигадуванням нових фактів, цитуванням респондентів, використанням гучних і приголомшливих заголовків та для більшої реалістичності створення фото- та відеофейків. Тому сучасному читачеві потрібно бути уважним та обачним, щоб розібратися з неймовірним обсягом інформації, що лине звідусіль і з кожним днем набирає ще більших обертів.

Список використаних джерел

1. Beverly Jenkins About Entertainment : 5 Hilarious Fake News Sites. – Режим доступу : <http://humor.about.com/od/funnywebsites/tp/5-Hilarious-Fake-News-Sites.htm>
2. The Onion : America's Finest News Source. – Режим доступу : <http://www.theonion.com>
3. The Spoof : One of the leading satire newspapers on the Internet. – Режим доступу : <http://www.thespoof.com>
4. Маклюэн М. Понимание медиа: внешние расширения человека / пер. з англ. В. Николаева. – М. : Канон-Пресс, 2003. – 464 с.
5. Маслова В. А. Лингвокультурология: Учебное пособие для студентов высших учебных заведений. – 2-е изд. стереотип. / В. А. Маслова. – М. : Издательский центр «Академия», 2004. – 208 с.
6. Мудра І. Поняття «фейк» та його види у ЗМІ. Теле- та радіожурналістика / І. Мудра. – Випуск 15. – С. 184-188. – Режим доступу: <http://journ.lnu.edu.ua/vypusk7/n15/tv15-25.pdf>

Відомості про авторів та наукових керівників

Березняк Римма – студентка V курсу факультету філології та журналістики Херсонського державного університету.

Науковий керівник – кандидат філологічних наук, доцент кафедри мовознавства Херсонського державного університету **Лебедева Надія Михайлівна**.

Білецька Олександра – студентка V курсу факультету філології та журналістики Херсонського державного університету.

Науковий керівник – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри мовознавства Херсонського державного університету **Мелконян Валентина Миколаївна**.

Богдан Яна – студентка V курсу факультету філології та журналістики Херсонського державного університету.

Науковий керівник – кандидат філологічних наук, доцент кафедри мовознавства Херсонського державного університету **Лебедева Надія Михайлівна**.

Ветух Сергій – студент II курсу факультету кібернетики та системної інженерії Херсонського національного технічного університету.

Науковий керівник – старший викладач кафедри іноземних мов Херсонського національного технічного університету **Сіденко Наталя Григорівна**.

Загорулько Вікторія – студентка V курсу факультету іноземної філології Херсонського державного університету.

Науковий керівник – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри англійської мови та методики її викладання Херсонського державного університету **Зуброва Ольга Андріївна**.

Карташова Інна – студентка V курсу факультету філології та журналістики Херсонського державного університету.

Науковий керівник – кандидат філологічних наук, доцент кафедри мовознавства Херсонського державного університету **Лебедева Надія Михайлівна**.

Криворучко Наталя – студентка V курсу факультету філології та журналістики Херсонського державного університету.

Науковий керівник – викладач кафедри мовознавства Херсонського державного університету **Омельчук Юлія Олександрівна**.

Кузнєцова Тетяна – студентка V курсу факультету філології та журналістики Херсонського державного університету.

Науковий керівник – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри мовознавства Херсонського державного університету **Мелконян Валентина Миколаївна**.

Мілета Лоліта – учениця 10 класу Херсонського академічного ліцею.

Науковий керівник – кандидат філологічних наук, викладач кафедри англійської мови та методики її викладання Херсонського державного університету **Базилевич Наталія Вікторівна**.

Молчанова Анастасія – студентка V курсу філологічного факультету Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського.

Науковий керівник – докторант кафедри мовознавства Херсонського державного університету **Рускуліс Лілія Володимирівна**.

Моцьо Ольга – студентка V курсу факультету філології та журналістики Херсонського державного університету.

Науковий керівник – викладач кафедри мовознавства Херсонського державного університету **Омельчук Юлія Олександрівна**.

Олейнікова Катерина – студентка V курсу факультету філології та журналістики Херсонського державного університету.

Науковий керівник – кандидат філологічних наук, доцент кафедри мовознавства Херсонського державного університету **Лебедева Надія Михайлівна**.

Семенченко Юлія – студентка V курсу філологічного факультету Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського.

Науковий керівник – докторант кафедри мовознавства Херсонського державного університету **Рускуліс Лілія Володимирівна**.

Сидоренко Карина – студентка IV курсу факультету іноземної філології Херсонського державного університету.

Науковий керівник – кандидат філологічних наук, викладач кафедри англійської мови та методики її викладання **Базилевич Наталія Вікторівна**.

Сільваші Марина – студентка V курсу факультету філології та журналістики Херсонського державного університету.

Науковий керівник – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри мовознавства Херсонського державного університету **Мелконян Валентина Миколаївна**.

Стасів Олександр – студент I курсу факультету судноводіння Державного університету інфраструктури та технологій.

Науковий керівник – докторант кафедри мовознавства Херсонського державного університету **Рускуліс Лілія Володимирівна**.

Степанко Микола – студент V курсу факультету філології та журналістики Херсонського державного університету.

Науковий керівник – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри мовознавства Херсонського державного університету **Мелконян Валентина Миколаївна**.

Тихонова Катерина – студентка V курсу факультету іноземної філології Херсонського державного університету.

Науковий керівник – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри англійської мови та методики її викладання Херсонського державного університету **Зуброва Ольга Андріївна**.

Трель Олена – студентка V курсу факультету філології та журналістики Херсонського державного університету.

Науковий керівник – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри мовознавства Херсонського державного університету **Мелконян Валентина Миколаївна**.

Чичикало Марія – магістрантка факультету психології, історії та соціології Херсонського державного університету.

Науковий керівник – кандидат педагогічних наук, доцент загальноуніверситетської кафедри мовної освіти Херсонського державного університету **Воробйова Алла Вікторівна**.

Щербан Ольга – студентка V курсу факультету філології та журналістики Херсонського державного університету.

Науковий керівник – викладач кафедри мовознавства Херсонського державного університету **Омельчук Юлія Олександрівна**.

Яцкіна Анастасія – студентка V курсу факультету філології та журналістики Херсонського державного університету.

Науковий керівник – викладач кафедри мовознавства Херсонського державного університету **Омельчук Юлія Олександрівна**.